

ЖЕНИТЕ В НОВИЯ ЗАВЕТ

WWW.SVET.BG

ЦЪРКВАТА
В ТРЕТОТО
ХИЛЯДОЛЕТИЕ

ОРАТОРИЯТА
Матеус пасион

ПАТРИАРХ КИРИЛ

ПЕТЪР ДИНЕВ - ЧОВЕКЪТ
БОГАТСТВО

ЖЕНИТЕ
В ЦЪРКВАТА

4,00 лв.

ISSN 1313 - 9320

БР. 5/2013

атеље книжарница
къща за птици

атеље книжарница къща за птици

София, ул. „Проф . Асен Златаров“ 22

6 пр. 5/2013

Прот. Радован Биговиц
ЦЪРКВАТА В ТРЕТОТО
ХИЛЯДОЛЕТИЕ

4

Ралица Кръстева
МУЗИКА, КОЯТО
СЪЗДАВА КАРТИНИ

14

Александра Янкович
РОЛЯТА НА ЖЕНИТЕ
В ЦЪРКВАТА

26

Предраг Драгутинович
ЖЕНИТЕ
В НОВИЯ ЗАВЕТ

38

Пламен Иванов
ПАТРИАРХ КИРИЛ МЕЖДУ
КИРИЛ „ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ“
И „ПРАВЕДНИК НА НАРОДИТЕ“

42

Маргарита Друмева
„ОБРАЗИ“
ПЕТЬР ДИНЕВ –
ЧОВЕКЪТ БОГАТСТВО

50

Марияна Филипова
РЕЛИГИОЗНИЯТ ТУРИЗЪМ
В БЪЛГАРИЯ III

60

Маргарита Друмева
ПЪРВА БАЛКАНСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ: НАУКА,
МЕДИЦИНА И ДУХОВНОСТ

71

Главен редактор
Илиана Александрова

Редакционна колегия
Тодор Кичуков
Андрей Романов
Мариян Стоядинов
Пламен Сибров

Дизайн и предпечат
Гергана Икономова

Разпространение
Слави Георгиев
omophor.dealer@gmail.com

Адрес на редакцията
София 1330
ул. Младежка искра 3
тел./факс: (02) 987 1655
e-mail: svet@pravoslavie.bg

Печат
Класик дизайн

В списанието
са използвани снимки на:
Петко Скумов
Гергана Попиванова
Слави Георгиев
Йоан Сугарев

На корицата:
сн. Петко Скумов

WWW.SVET.BG

УВОДНИ ДУМИ

ИЛИАНА АЛЕКСАНДРОВА

Наскоро се смях на една руска поговорка: Не казвай на жена: „како си толкова умна, направи го сама.“ Защото тя е умна и ще го направи.

Смешно е, не защото е Вярно или пък защото не е, а защото от това все още става поговорка. От Въпроса дали жената е човек, през споровете за ролята на жената в обществото и в семейството, за свободите и несвободите за силата и слабостта на двата пола, книги за това, че мъжете са от Марс, а жените са от Венера... полемиката по Въпроса кой е по-престиженят пол продължава.

Темата за ролята на жените в Църквата изглежда като продължение на тази полемика. И не е чудно, като се има предвид, че Църквата традиционно се смята за консервативна институция, която поставя жената в неравностойно положение спрямо мъжа. Дежурните обвинения за това, че на

жените е забранено да бъдат свещеници и да ходят на Амон или пък придобилият шлагерно звучене рефрен, че жената трябва да мълчи в църквата – лесно е да се видят отвън. И неправилно.

Дали наистина Църквата помиска и унижава жените? Това твърдение е съмнително, ако видим, че на жена е повърена Благата Вест и тайната на Въплъщението; че жените-мироносици са тези, на които първо се открива чудото на Възкресението; че първите думи на Възкръсналия Христос са отправени към жена, първото човешко същество, на което се дава опум от общуването с Възкръсналия Господ, е жена.

Парадоксално на пръв поглед, но в един от текстовете по-нататък Църквата е наречена най-феминистичната институция. При това авторката е започнала кариерата си борбено посветена на каузата на женското равноправие. Именно тази промяна в разбирането ще се опитаме да обясним. Да поговорим за това как Църквата в действителност се отнася към Въпроса за положението на жените.

Такъв разговор е необходим, не за да подклажда споровете и между полите борби за надмощие. А за да се почувствват най-малко две неща: че за да имаме разбиране за църковния ум, трябва да сме част от него; без разбиране църковната позиция нико може да се защитава, нико да се оспорва. И другото – че Църквата не се отнася към пола с предпочтение, уважение или неуважение, а с любов. И доколкото Въпросът за пола е Въпрос за индивидуалността, за личността, за границите и възможностите, Църквата не го решава чрез формулата на равноправието. Равните права не означават равни възможности да се възползваме от тях; така че равноправието не винаги означава справедливо третиране. Единственото справедливо третиране е любовта и Църквата има точно тази грижа.

НОВА КНИГА

ПРОТОИЕРЕЙ РАДОВАН БИГОВИЧ

Църквата в съвременния свят

ФМБ

Протойерей д-р Радован Бигович (1956-2012) оставил дълбока следа в историята на съвременната богословска мисъл и църковния живот. Той е една от онези достойни личности, които се отличават с богословска харизма и с визия за това, как Църквата трябва да съществува в съвременното общество. Цялото му богословско творчество, преподавателската дейност и пастирското му служение са живо свидетелство за чудесното съчетание на еклесиологичното мислене и социалната чувствителност, което е залог за критичния и творчески диалог на Църквата с обществото, на богословието с науката и културата. Неговите текстове са образец за живо, актуално и отговорно богословстване пред лицето на съвременния човек и обществото. С богословското си вдъхновение и вътрешната си сила те формират особен жанр, стил и език на постмодерното православно богословие, които ги правят близки на човека от нашето съвремие. Отец Радован ще остане в богословската памет като мъдър и просветен църковен учител на нашето време, като истински иконом на богословието и на църковната практика, надарен с харизмата на Светия Дух да промисля назначението и мисията на Църквата в нашата екзистенциална, социална и културна ситуация. Така и предлаганата на български език негова последна книга „Църквата в съвременния свят“ ни е завещана от него като добър залог (срв. 2 Тим. 1:14) на една автентична православна социална философия, която разкрива историческите и обществените измерения на църковния етос.

доц. д-р Свилен Тутеков

ЦЪРКВАТА

В ТРЕТОТО

ХИЛЯДОЛЕТИЕ

В края на Второто и началото на третото хилядоле-
тие Църквата се сблъсква с напълно нов свет, а може би и с промяната на самата човешка природа, за което ни предупреждава генетиката. Според *Атласа на бъдещето* (Atlas of the Future), издание на известната американска издателска къща „Макмилан“, където са публикували съчиненията си най-известните учени от различни области, се предвижда следното:

а) до 2010 г. ще бъдат създадени изкуствени сърце, кръв, пръсти, уши, ръце, панкреас; чрез метода на клонирането ще се произведат нервни и кръвни клетки;

б) до 2030 г. ще има изкуствени мозъчни клетки, бял гроб, полови органи, бъбреки, черен гроб; лекарствата ще помогат за прекратяването на амнезията;

в) до 2050 г. ще бъдат създадени изкуствени очи и периферни нерви, части на мозъка, които ще могат да се сменят;

г) до 2030 г. се предвижда свързването на човешкия мозък с компютър, а от 2035 г. компютрите ще могат да заменят големи части от мозъка; в някои прогнози се казва, че до 2040 г. компютрите ще имат своя персоналност; те сами ще отговарят на електронната поща и ще пишат

електронни писма, ще разбирам и сами ще пишат текстове; до 2025 г. те ще могат да пишат текстове, каквито измислят хората; компютрите ще разговарят едни с други на езика на хората; около 2015 г. компютрите ще могат да мислят аналогично на начина, по който мислят хората, и ще имат чувства, подобни на човешките;

g) около 2035 г. се планира произвеждането на изкуствен мозък; до 2013 г. се планира, че 6 милиарда души ще бъдат наблюдавани чрез биометриката.

Изчезнаха християнските общества и народи. Църквата Вече не определя публичния и обществения живот. Там, където до скоро християните бяха мнозинство, сега са малцинство. Църквата не влиза в третото хилядолетие триумфално, а със съзнанието, че я дебнат нови големи изкушения. Евангелието не ни дава нито един повод да заключим, че колкото повече историята на света и Църквата се приближава към края, толкова тя ще бъде по-красива, по-справедлива и по-църковна. Напротив.

Неблагодарно е миналите християнски епохи да се сънят и оценяват от позицията на сегашните ценности. И все пак не е трудно да се забележи, че досегашната история на Църквата е „трагедия на греха и тайна на спасението“ (прот. Г. Флоровски), история на големи успехи и достижения във

всички планове, но и на големи провали – история на борбата за и против Христос. Историята на Църквата започва като сила на доброволното служение на другите. По-късно силата на служението до голяма степен се превръща в сила на властта. Над другите, което е най-голямата съблазн за света, и затова накрая Църквата изгубва общественото си влияние. За щастие, и до днес отделни хора в Църквата се противопоставят на това опърничаво изкушение и по този начин продължават със своя образ да показват Христос на света и във времето.

Някои наричат новата епоха, с която Църквата се сблъскава, постмодерна, други – постхристиянска епоха, трети – постистория и постполитическо време. В нея умират големите идеи и идеологии на миналите два века. Угласват големите социални утопии, които до неотдавна толкова привличаха масите. Човекът все повече се задъхва от изолацията и се превръща в самозатворена монада, в груб конформист и суръв професионалист. Постмодерността означава криза (може би и край?) на всички модерни митове и божества: разум, наука, напредък, демокрация, нации, човешки права. Хората Вече не са склонни към теоретично и абстрактно мислене. Повече им допада играта с повърхностните понятия. За тях картинката е по-важна от текста и звуцът – от музиката.

Постмодернизът има свои особени ценности, които трябва да съпътстват чувството за изоставеност, раздразнителност и комфорт. Това са удобството, хуморът, младостта, космополитизът и мобилността. За човека Вече не са важни славата, достойността, възвишеността. За него е важно да изглежда привлекателен, силен, да очарова среѓата, да прельстява, да изтъква себе си и да

Постмодерността означава криза (може би и край?) на всички модерни митове и божества: разум, наука, напредък, демокрация, нации, човешки права.

се харесва на другите. Той отрича войната и насилието, военният идеи и национализма. Но това отричане е израз по-скоро на неговия хедонизъм, отколкото на искреното му миротворчество.

Постмодерността съпътства императива за постоянни промени и за нещо ново. Тя бързо скъсва всяка връзка с миналото или му дава само музейна и археологична ценност. Постмодерността предполага пълната независимост на човешката личност и „приватизация на човешките решения“ (Д. Джукич). Завършен

е процесът на пълно обръщане към хедонизма. Френският философ Ален Финкелкром казва: „Демократичният човек разбира самия себе си като независимо същество, като обществен атом: разделен в еднакъв степен от своите предци, съвременници и наследници, той търси преди всичко да задоволи своите частни нужди и иска да бъде равен на другите хора“¹. Отделният човек е над обществото и общността. Оформя се култът към „мултикультурния“ и „мултирелигиозния“ съмец, където мултикультурно и мултирелигиозно означава „богато гарнирано“. Интелектуалецът на постмодерността се подчинява на волята за мощ на шоубизнеса, на модата и рекламата. Индивидуализъмът първоначално е бил стремеж към равенство между хората и своеобразен протест срещу всяка йерархична разлика. Най-висшата ценност на постмодерността е индивидуализъмът и индивидуалната свобода. Над свободата на отделния човек няма никой и нищо, което да я ограничава. Свободата е над солидарността и дълга. Човекът залага на своя външен вид, на привлекателността, здравето, тялото, красотата, независимостта и индивидуалната си свобода. Той е нарцисоцен

Индивидуализъмът първоначално е бил стремеж към равенство между хората и своеобразен протест срещу всяка йерархична разлика. Най-висшата ценност на постмодерността е индивидуализъмът и индивидуалната свобода. Над свободата на отделния човек няма никой и нищо, което да я ограничава. Свободата е над солидарността и дълга. Човекът залага на своя външен вид, на привлекателността, здравето, тялото, красотата, независимостта и индивидуалната си свобода. Той е нарцисоцен

¹ Финкелкром, А. Пораз мишъеъа. Београд, 1993, с. 126.

и скоро ще превърне себе си в религия. Храната, парите и славата – трите изкушения, с които дяволът постоянно мами човека – парализират в него Всяка любов към Истината, доброто и справедливостта.

Хипериндивидуализмът не търпи общността и духа на общността. Той изисква по необходимост плурализъм във всички планове. Постмодерният плурализъм не е само голямото множество от хора с различен цвят, религия, език, обичаи, поведение, култура, но преди всичко промененото съзнание, което лесно приема противоположни идеи, ценности и цели. Това съзнание се формира най-вече от медиите. Те правят така, че цялото разнообразие на света да присъства на всяко място на планетата, и така разбиват религиозните и национално хомогенни територии и светове.

Наред с индивидуализма и плурализацията е третата същностна характеристика на постмодерността. Въпреки че това е многозначно понятие, в същността си то означава „отслабване на общественото значение на религията“ (Уилсън). Ако изключим исламския свят, Вярата и религията все още имат някакво индивидуално значение, но не влияят при формирането на обществена-

та и народностната идентичност. Постмодерността не е антирелигиозна, но до голяма степен е антицърковна, защото Църквата е и подчертано обществено явление. Тя гори създава и култивира своя религия, която е противоположна на класическите форми на религиозност. Религията на постмодернизма е синкретична и езотерично-окултна. Това е *гражданската религия* или *религията на ню ейдж*. На плуралистичното мислене и на свободата на избора в религиозен план съответства религиозният синкрезитъм „религия без принадлежност“, без артикулирани и утвърдени догмати, канони и институции. Човекът избира от всяка религия това, което му харесва, но

Оформя се култът към „мултикултурния“ и „мултирелигиозния“ самец, където мултикултурно и мултирелигиозно означава „богато гарнирано“.

не приема изцяло нито една, та гори християнската. Той Въсъщност си избира своя религия. В същността си гражданская религия – „религията без Бога“ – е система от Вярвания и ритуали, чрез които модерните общества сакрализират своята собствена светска сложност и помагат общата отгаденост на граждансия рег.

Модерните общества функционират независимо от църковните авторитети, религиозните догмати и канони. Светът не допуска Бог да бъде субект на историята. Църквата няма влияние върху поведението на хората и обществения живот. Съвременният човек вярва в някакъв бог, вярва „в нещо“. Това може да бъде и християнският Бог, но съвременният човек не приема църковните институции и това този Бог да се намесва в обществения и политическия живот. Той отхвърля църковните институции в полза на принципите на индивидуалната свобода и независимост или защото те са твърде архаични и бюрократизирани. Хората тръгват по пътя на свободата без граници. Църковният опит се заменя с индивидуалното благочестие. Християнството става „сезонна Вяра“ и се свежда главно до четири ритуала: кръщене, Венчание, разрязване на обредния хляб* и опело. В Църквата има определени движения и динамиزم, което се определя като съживяване на Вярата, но няма движения и динамика на самата Църква. Понякога се създава впечатлението, че Църквата живее от неуспеха на другите и благодарение на фолклора и националните традиции, които са пропити от религията.

Западните общества отдавна са поставили Вярата в служба на пазара и индивидуалното удоволствие, а посткомунистическите общества на християнския Изток я поставят в служба на „светската религия на национализма“. Днес на Запад да бъдеш християнин означава да бъдеш почен гражданин, честно да плащаш данъци и да се отдаваш умерено на благотворителност. На въпроса, дали се моли, най-видният проместантски богослов Паул Тилих отговаря: „Не, аз медитирам!“ За православния да бъдеш православен често означава да бъдеш сърбин, руснак, българин, румънец. Просто като че ли християните са се уморили от това да бъдат християни. Западните християни приемат индивидуализма, плурализма, либерализма и секуляризма с техните ценности като свой свят. Православната църква търпи, но все още не приема изцяло ценостите и целите на постмодерността. Фолклорното християнство е отслабило пророческата роля на Вярата. Има достатъчно църковни телевизионни паради и ритуали, но твърде малко истинска Вяра. Вярата се приема на думи, но не и на дело. Като че ли самите християни са стерилизирали Евангелието, така че Всекидневният живот на християнина не се различава съществено от живота на агностика и на нехристиянина.

Днес Православната църква е притисната от две култури: *културата на традицията и културата на (пост)модерността*. Те санейно предизвикателство и изкушение. В културата на традицията Всичко, което съществува, включително и Вярата, черпи силата си от миналото. Хората на традицията са обърнати към миналото и към спомена за него,

на нея (пост)модерната култура се показва като непрестанна промяна, постоянна новост и пълно скъсване с миналото. Протагонистите на (пост)модерната култура постоянно искат от Църквата осъвременяване и модернизация – преди Всичко промяна на нейните институции и организация. Такива искания стигат и до самата Църква.

Христовата Църква не се намира пред избора между традиционното и постмодерното, а пред Вечния избор между доброто и злото, между истината и лъжата.

склонни са към идеализация, гори към сакрализация на миналите поколения и епохи и техните форми на живот. За тях Всичко в миналото е добро, докато Всичко в настоящето е лошо. Такова съзнание и такъв манталитет дават предимство на реда, на порядъка, на Вечното обновяване на едно и също нещо. Те винаги се стремят да наложат и обожествят миналите форми на живот. Тъй като религията е дълбоко срасната с традицията, мнозина, включително и голям брой християни, гледат на Църквата като на пазител на националните традиции и идеологии. В противоположност

Традиционалистите гледат на Църквата изключително като на „спомен за миналото“, други – като на „спомен за бъдещето“. Едните я приспособяват към историята, другите я изгонват от историята, но и едини-

ят, и другият възглед за Църквата са опасни. Християните са в света, но не са от света. Църквата Христова е „спомен за бъдещето“, но и „спомен за миналото“, „за онова, което се е случило заради нас“. Християните не могат да върнат християнското минало, добритите стари времена, но трябва да го почитат, да обхващат чрез себе си и в себе си миналото, настоящето и бъдещето. Те не могат да променят и реформират света, но могат да променят и реформират себе си. Промяната на самия себе си е едновременно и промяна на света. Промяната на света, на неговите външни структу-

ри Все още не означава лична и реална промяна към по-добро.

Постмодерността с всички сили тласка християнството към това да стане естествена религия, към християнство без Христос, към система от наказания и забрани и което е най-трагично – към неприемането на другия. От християните се очаква да се противопоставят на това изкушение. Те нямат за цел да поправят съществуващите форми и институции на модерните общества, а да изградят „ново общество“ – Църквата, да живеят постоянно християнската антиномия *да бъдеш в света, но да не бъдеш от света*. С начина си на живот те трябва да откриват на света Христос, Този истински Бог и истински Човек, да избягват религиозния инвидуализъм и Вярата без добри дела.

Христовата сила е силата на *любовта и служението* на другите. Да приемеш другия и да заживееш с него до отъждествяване е самата същност на християнската философия на живота. Ако силата на служението триумфира над силата на властванието, към която е била склонна и Църквата, особено в отделни периоди на историята, тогава светът има право да се надява на по-добро и по-светло бъдеще. Християнската Вяра трябва да се живее като *свобода в Светия Дух*. Библейско-светоотеческият персонализъм във всички планове и църковния дух на общи-

ността и общението са единствената надежда за постмодерния свят, който е в смъртна агония. Модерните и постмодерните митове виждат на всякъде „системи“, „идеи“, „програми“, а Христовото Евангелие вижда живи личности. Христовата Църква не се намира пред избора между традиционното и постмодерното, а пред Вечния избор между доброто и злото, между истината и лъжата, между Христос и лъжливи божове на този свят. Ако не иска да изневери на себе си, тя трябва да отхвърли манихейското и магическо-идолопоклонническото отношение към света, защото те са еднакво опасни за нея. Църквата е принудена да живее в света, днес – в постмодерния свят, но едновременно с това – да трансцендира този свят.

Православието Вече не е само „източно“; днес то е Вселенско, универсално, както в същностно-съдържателен, така и в географски смисъл. Затова то трябва да помиска племенната и родовата психология, които са му наложени през вековете на робството, и да изградя съборен, Всеобхватен, Всечовешки ум, грижа, чувство и любов. Всичко това е в историята, или ако някой предпочита да казва – в постисторията и в постмодерността.

**Прот. Радован Бигович, Църквата в съвременното общество,
изд. Омофор, С., 2013**

Ралица Кръстева

музика,
която
създава
картини

**Ораторията *Матеус пасион*
е смятана за едно от най-
значимите и величествени
произведения на Йоан
Себастиан Бах. Създадена е
през 1725 г. по Евангелие според
Матея и пресъздава събитията
през Страстната седмица –
страданията Христови, пътя
до Голгота и Разпятието. За
поредна година изпълнението
на *Матеус пасион* у нас в
навечерието на Възкресение
Христово се организира от
фондация „Бахово общество
в България“, с подкрепата
на Cantus Firmus, Културния
институт и Богословския
факултет на Софийския
университет „Св. Климент
Охридски“ и е част от
програмата на Европейския
музикален фестивал, в подкрепа
на кандидатурата на София
за Европейска столица на
културата 2019.**

Отец Ангел Ангелов е предстоятел на стариен храм "Св. София" и протосингел на Софийската свeta митрополия. Завършил е Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През 1997 г. е ръкоположен за свещеник. Преподавал е Християнска философия като хоноруван асистент в Богословския факултет. Специализирал е в Старокатолическия факултет на университета в Берн – Швейцария. Служил е в параклиса "Св. Троица" и в църквата "Св. Мина" в столичния квартал Модерно предградие.

Йосиф Герджиков е завършил дирижиране в Държавната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в гр. София. Той е оркестров и хоров диригент с дългогодишна практика в България и чужбина. Основател на Хенделово общество за музика в България, член на Баховото общество в България, специалист по барокова музика. Носител на престижната награда „Златно перо“ за 2013 г., връчвана ежегодно от Classic FM радио за изключителен принос към българската култура и изкуство.

Пламен Бейков е възпитаник на Националната гимназия за греевни езици и култури „Константин Кирил-Философ“. Завършил е оперно пеење в Кралския колеж за музика в Лондон и е специализирал при знаменития български певец Борис Христов в Рим. Вече пет сезона е солист на Русенската опера. Като концертен певец на песни, камерни и канто-ораториални произведения също е добре познат на българската публика, изявявал се е в най-авторитетните концертни зали в Испания и Русия, а като оперен артист е гастролирал в почти всички европейски страни и САЩ.

Музиката има свой собствен език и собствена воля. Тя може да е таен когато и неговото решение едновременно, понякога отваря тихо, понякога властно нахлува през онази врата, заг която пазим всичко, което наричаме наше най-съкровено. Може да е ръка, която ни помага да се изправим или да ни покаже изгубената посока.

За музиката на Бах и *Матеус пасион* – може би най-забележителното му произведение – разговаряме с отец Ангел, Йосиф Герджиков и Пламен Бейков. Слушам ги и за пореден път си давам сметка колко малко знам, и отново това ми харесва. Прегочите ми лицата им се променят, защото и тримата не говорят просто за една действително гениална творба, а за музика, която отключва, преобръща и владее спомените пространства, с цялата си величественост повежда към смирение и незнайно как... рисува картини.

Музика, която като Вода помичта препоради, пречистява, лекува и ражда живота отначало. Музика, която събужда несъвършените ни семища, и е едно от многото лица на Вярата и любовта към Бога.

Когато *Матеус пасион* получава признание чак сто години след създаването си...

Йосиф Герджиков:

Наистина е така. По това време не са съществували така наречените медии, които да контролират такова оценяване, не е имало специализирана критика.

Знам, че по времето, когато е написана, е била изпълнявана двата или три пъти...

Йосиф Герджиков:

Така е, хората които са харесвали Бах тогава, са били негови съмишленци; може да не са били много, но ясно е едно – при първото изпълнение на *Матеус пасион* в неголяма църква, е имало малко посетители, защото по същото време в друга църква се е изпълнявало произведение на друг композитор, който не е останал в историята, но е бил по-тolerиран от определени кръгове. Така *Матеус пасион* остава в сянка, но дълбочината на музиката, красотата и всичко, което тя съдържа, го правят с течение на времето едно от най-големите музикални произведения на Европа на религиозна тематика.

Много промени са правени през годините.

Йосиф Герджико:

За много промени не знам, знам само че първата част на *Матеус пасион* е била замислена години по-рано като част от траурна ода по случай кончината на известна личност, но това изпълнение не се състоява и по-късно Бах решава да положи нов текст и да продължи произведението като музика по Евангелието на светеи Матей. Това, което изследователите с течението на времето са открили и комплектовали като *Матеус пасион*, е това, което изпълняваме днес. От друга страна, има версия на Менделсон, тя е по-късна и включва тромбони и кла-

ринети, и е по-скоро христоматийна – рядко се изпълнява и не е придобила популярност. По време на Романтизма и в началото на 20 век *Матеус пасион* се изпълнява с огромни хорове и оркестри, хората изживяват тази музика, растърсени са от нея.

Сега мога да кажа, че промените основно са в начина на изпълнение. В края на епохата на Романтизма и до началото на 20 век се изпълнява с много по-бавни темпи, по-наситено, с числено по-голям състав. Не е бил замислен така от самия Бах, но след 30-те, 40-те години започва ревизия изобщо на изпълнението на бароковата музика в Европа, числостта на съставите се приближава до автентичната, четат се стари тракта-

ти, вижда се какво е съотношението
в темпите и различните фигури, въз-
становява се максимално автентич-
ният начин на изпълнение, към които
и ние се стремим.

З нам, че Вие сте съмиш- леник на Баховото об- щество в България.

Йосиф Герджиков:

Така е, а от 6 месеца съм вече и член
на това общество.

Как така Баховото об- щество в България е създадено от архитекти и инженери?

Йосиф Герджиков:

Основният движител на Фондация „Бахово общество“ е г-н Георги Колчаков. Той наистина е инженер, но и меломан, от дете свири на пиано, десетата му свирят на цигулка, той много обича музиката на Бах, джаз също, и го свири прекрасно. С течение на годините в него се е породила идеята, че *Матеус пасион* като произведение носител на много дълбоки музикални, религиозни и духовни преживявания, трябва да се изпълнява в България – според него то има толкова голяма морална и духовна стойност, че може да послужи в социален план за промяна на етиката на хората. Историята на изпълненията на *Матеус пасион* в

България не е голяма – през 1975 или 1976 г. нашият най-голям и ненадминат досега диригент Добрин Петков изпълнява *Матеус пасион* в Пловдив, макар и не целия. Като ученик присъствах на това изпълнение. В края на 80-те години Иван Маринов като диригент събира състав и записва творбата, но не си спомням да е изпълнявана на сцена тогава.

Пламен Бейков:

Малко преди това в Русе има изпълне-
ни части, мисля, че пак под диригент-
ството на Иван Маринов и по-късно
през 90-те го записват. Но тази про-
дукция е била предназначена за чуж-
дестранна звукозаписна компания, не
се разпространява в България.

Йосиф Герджиков:

И Вече можем да говорим за края на 90-те години, когато Георги Колчаков – сегашният председател на фондация „Бахово общество“, инспирира в София като инициатор и организация, изпълнението на *Матеус пасион* в зала България под диригентството на Емил Табаков, с немски солисти. С Георги Колчаков се познаваме от много отдавна и през 2007 г. си подадохме ръце – аз като диригент, той като организатор в „Бахово общество“, и започнахме да изпълняваме *Матеус пасион* всяка година оттогава. През 2011 г. изпълнихме и *Йоханес пасион*, а миналата година изпълнихме *Матеус пасион* Вече на Европейския

музикален фестивал под егидата на Общината, гори получихме награда „Златно перо“ на „Кантус Фирмус“ за принос в културата.

Говорейки за духовните измерения на музиката, нека попитам отец Ангел – Виждате ли противоречие в това, че малко преди Великден се изпълнява протестантска музика?

Отец Ангел:

Не виждам такова противоречие. Това, което звучи в църквата, е най-важното за нас. Но не разбирайтете, че не ходим на концерти и не слушаме друга музика. Напротив – намирам това за съвсем естествено.

Както и г-н Герджиков каза, тази творба изцяло лежи върху Евангелието на Матей, но има едно друго произведение на Бах, за което мой спомена, което фактически за първи път звучи в България, и то е по Евангелието на Йоан. Доста по-кратко е, но е насищено със същата тази сила. Periodът на залавянето на Господ Иисус Христос и всичко онова, което следва – мъченията, бичуването, цялата тази страстност... Човечеството така или иначе не понесе Божествеността, по всянакъв начин искаше да я отмахне от себе си. За да го ѹде моментът, в който, след като разбра, че този Иисус е Христос, то да покаже в творчеството си любовта към Бога. Мисля, че *Матеус пасион* е някакъв апогей на любовта към Христос, показан по най-прекрасния

начин – чрез музиката. Няма по-хубав начин от този. Затова не виждам нищо лошо и ние, православните християни, навлизайки в Страстната седмица, га се възхитим на музиката на един човешки гений, какъвто е Бах, и га усетим неговата Вяра. Това е важно. Защото Вярвам, че човек не може да напише такава музика само по поръчка, само защото съответният епукон е искал да се създаде подобно произведение. Бах е вложил Вярата си там, любовта си, себе си. Затова и произведението е толкова гениално.

Виргил Хартингер, гост-солистът в *Матеус пасион* казва, че няма значение дали си католик, протестант или православен, дори не е необходимо да си Вярващ, за да те поведе тази музика към смирение.

Отец Ангел:

Аз обаче мисля, че на нас Вярващите ни е по-лесно да осъзнаем тази музика.

Защо?

Отец Ангел:

Защото, знаете, в Католическата църква обикновено това звучи на Разпети петък – този страшен ден за всички нас, християните. Право-

славната църква също има прекрасните си произведения, но те като че ли не са толкова познати, защото не звучат извън църквата. Чрез цялата тази последователност през Страстната седмица ние реално присъстваме там. Както и Бах – Вярвам, че когато е писал това произведение, той истински е бил с Христос. В тази драма, която се разиграва пред лицето на цялото човечество. Той е дал най-доброто чрез своята музика и своята Вяра.

Пламен Бейков:

Искам да разкажа за първата си среща с *Матеус пасион*. Бях на 22-23 години, когато специализирах в Академията на Борис Христов – човек, за когото тогава знаех, че е оперен певец, който едва ли не слуша само опера. А той настояваше да слушаме *Матеус пасион*, стоеше и слушаше заедно с нас. Толкова се впечатлих, че дори си намерих ноти и започнах да слушам записа сам, и допълнително да проследявам и партитурата.

Какво Ви впечатли?

Ще се върна към тогавашните си усещания. Познавах Вече Светото Писание, но нямах идея точно как и кои части от Евангелието на Матей са включени в това произведение. Възприемах го не толкова като въз-

действие на словото, колкото като Въздействие на музиката. Омайването ми стигна дотам, че когато специализацията ми приключи и Борис Христов ме изпрати да продължа да уча при Ирина Щиглич – голям български специалист на бароковата музика, за съжаление не е сред живите вече – заръката му беше да започна обучението си при нея с *Матеус пасион* и изобщо с произведенията на Бах. Така че моята връзка с това произведение е още от 1991 г. Имах покъсно щастие да участвам в записи на Иван Маринов, за които стана дума. Затова мога да кажа, че в последните няколко години изпълнението на *Матеус пасион* за мен е част от подготовката за посрещането на Възкресение Христово. Въздействието на тазитворба върху вярващия човек и взаимовръзката, която тя осъществява между хората от епохата, когато е била написана – били те и пропстанти, и нас, които сме православни – това е същественото според мен.

Кои са другите изпълнители, които участват в *Матеус Пасион*?

Йосиф Герджиков:

От седем години, откакто се изпълнява *Матеус пасион*, имената са едни и същи. Това са хора съмишленци, вярващи, преди всичко хора, кои-

то искат да го изпълняват. Нямаме единствено институционализиран хор и оркестър, работим с различни инструменталисти. Те са прекрасни музиканти, които са учили барокова музика и всичките със сърце и душа в инструменталния състав музицират изпълнение на *Матеус Пасион*. Хорът „Света Троица“ с диригент г-жа Михайлова – това също са хора, които от дълбината на душата си преживяват тази музика. Солистите ни са Пламен Бейков, Олга Динова, Гергина Гергинова, Петър Данайлов и нашият гост от Австрия Виргил Хартингер, когото споменахме – той изпълнява партията на Евангелиста. Известно е, че в световен план това са много

трудни Вокални партии. В България нямаме традиция за изпълнение на барокова музика, нямаме установена и последователна работа в тази посока, тя винаги е била епизодична, така че трудно се намират певци, които могат да изпълнят Евангелиста. Такъв беше Любомир Дяковски преди години, но той е повече в чужбина...

Пламен Бейков:

Освен това той е и на Възраст. В записа на Иван Маринов, който споменахме, именно Любомир Дяковски изпълнява Евангелиста. Но не е само това, че нямаме традиции, в нашето изпълнение има и допълнително затруднение за тенора, защото освен Евангелиста, той трябва да изпълнява и теноровите арии.

Йосиф Герджиков:

Действително е много трудно за тенор да понесе почти четиричасово изпълнение, но Виргил Хартингер поема тази отговорност и казва, че е много щастлив, когато музицира с нас. Вече шест години го прави.

Доколкото разбрах, не-
говият баща е основа-
тел на Баховото обще-
ство в Австрия.

Йосиф Герджиков:

По-скоро ядо му. Основава го в Залцбург.

Пламен Бейков:

Интересно как в града на Моцарт се създава Бахово общество.

Отец Ангел:

Интересно е също, че Бах в превод на български означава ручей. В неговата музика Богата наистина се прелива навсякъде, в *Матеус пасион* също се усещат животворящите струи на неговите ручеи. Бароковата музика има много строга композиция, и в същото време се усеща именно този ручей.

Йосиф Герджиков:

Наистина Бах означава ручейче, но Бетовен е казал: „Не Бах (Ручей) трябваше да се казва, а Море.“ Бах очевидно е бил изключително Вяр-

Ваш, но е бил също и голям теолог и изследовател, гори енigmник. Сега разкриват колко кодове от Свещеното Писание има във Вътрешнотогласоване, гори и при инструменталните му сонати и другите произведения. *Матеус пасион*, съчинен в две части, представлява 14 сцени, обединени в седем по-големи. А както знаете 14 са кръстните стъпки. Това е съвсем малък пример. Бах построява музикалното произведение не само чрез одушевяването на образите, но и умозрително.

Отец Ангел:

Удивителни са тези произведения. От онзи период има изключителни образци, за съжаление тук нямаме възможността да им се наслаждаваме кой знае колко, те остават непознати за нас. Любовта към тази музика се породи в мен, когато бях още ученик. В класовете на Нева Кръстева за първи път чух Бах. Тогава нищо не разбирам, но няколко години по-късно музиката му гоиде в мен. Такава е истината – тази музика игва в теб, но за нея трябва подгответо ухо. Кой се грижи днес за това?

Пламен Бейков:

Аз също се запознах с Бах покрай Нева Кръстева. И без да разбираш, гокосне ли те неговата музика, няма начин да не те впечатли, да не обсеби нещо съкровено в тебе, да те привлече...

Отец Ангел:

Това е музика, която създава картини.

Йосиф Герджиков:

Да, и всеки вярващ човек усеща това. Иска ми се да цитирам Виргил Хартингер. Когато му задават въпроса как се чувства тук при изпълнение на *Матеус пасион*, той казва, че намира чудесна атмосфера и музиканти, вярващи хора, и завършва със следното, цитирам по памет:

„Аз пея толкова много Бах и барокова музика в северните страни, където това е традиционно. Тук все още няма такива силни традиции, но когато го игра в България, намирам нещо друго, което често ми липсва на север. Слушането и преживяването на Баховата музика така, както се случва тук в България, ме довежда до катарзис.“

Ролята на жените в Църквата

Александра Янкович

Александра
Янкович е
клиничен
психолог,
философ
и политик,
ученичка
на проф.
д-р Владета
Йеротич .

Гочти всеки ден можем да прочетем или да видим в новините по телевизията, когато се говори за Църквата и църковността, че Църквата е традиционно „мъжки“ ориентирана, което предполага, че всички важни решения се вземат от мъжете свещеннослужители, а жените служат само като декор, като съпътстващ интелект, задължен да проявява послушание и покорство, и безпрекословно да приемат заповедите, дадени им от църковните авторитети.

Онези, които хранят негативно отношение към Църквата, виждат в нея само загрижени, престарели, или пък фанатизирани млади, забрадени жени, с дълги прически и без грам козметика на лицето.

Активият предразсъдък спрямо Църквата всече предполага изразяването на протест заради отмяната на правото на жените на аборт. А в своята най-развита форма на богооборство, крайните феминистки групи и техните привърженици – мъже, изпитващи необходимост да водят война с Църквата – не виждат като обществен проблем нито безработицата, нито тежката икономическа ситуация, нито разпадането на ценностната система, а само пред-

полагаемия факт, че Православната църква е консервативна и жените не могат да стават свещеници, забранен им е и достъпът до Света Гора. Онези, които не се бунтуват срещу това, че няма жени миньори, остро се бунтуват против това, че няма жени свещеници. Онези, които не могат да получат виза за нито една страна, подписала Шенгенското споразумение, усърдно се опитват да изработят визи за Хиландар за жени.

Смея да кажа, че само в Църквата истинските феминисти са максималисти, които се стремят към най-висша толерантност и равноправие – равноправието в любовта. Откъде знае това? От личен опит!

Ще направя едно признание или публична изповед, свързана именно с темата.

Самата аз съм възпитана в дух на равноправие и еманципация, в семейство, в което са преобладавали жените, с баща, който нямаше нищо общо с образа на доминиращия глава на семейство, а напротив – много се радваше на раждането на момичета и гледаше на нас като на мислещи и пълноценни същества.

В контекста на семейството, по времето, в което съм ръста, беше

популярен и моделът на свободомислещите, независими жени-бунтарки, своеобразен пънк вариант на жената-амазонка.

Като се добави към това и фактът, че съм учила психология, т. нар. Женски факултет, в т. нар. свободомислещ Философски факултет, става ясно, че съм имала всички предпоставки да стана истинска феминистка. Да изминеш пътя от идеята, че не само съм достатъчно умна, но и много по-умна от голям брой мъже, които според общовалидните критерии в обществото са провъзгласени за истински интелектуалци, до идеята за това, че на независимата жена изобщо не е необходим мъж, а понякога

и убеждението, че не е необходим и втори родител за раждане на детето, което тя решава да има. Позицията на моя критичен ум стана още по-изострена поради слушането на лекции по психотерапия. Наистина, появи се възможността да се позволи на мъжа да бъде другият родител, преди всичко защото всички изследвания показват, че за нормалното развитие на детето все пак са необходими и двамата родители.

Моят бунт се свеждаше до постоянно състезание с мъжете, особено в традиционно мъжките професии, така че ходех на тренировки сякаш се подгответях за нинджа, системно изказвах провокативни мнения (за да

мога да надговоря и победя повечето събеседници мъже) и гори се занимавах с политика, което по онова време изискваше и физическа, и психическа сила (тичане по улиците с мъже полицаи, отговаряне на унизителните и сладострастни коментари на мъжете депутати на парламентарната трибуна и извън нея).

По онова време, въпреки че съм кръстена и възпитана в религиозно семейство, в което Православието се ценеше високо, именно поради свободата не можех да намеря себе си в Църквата – както поради естествения бунт срещу каквато и да било дисциплина, така и поради лошия

умидж (аз, като пънкарка, с халки и шипове, между жените и мъжете със съкрушен и понякога, по моя преценка, гори депресивен вид!).

Ходех на църква, когато чувствах нужда (което и днес нерядко чувам от много номинални християни), мислейки, че това е Всичко, което Църквата ми предлага.

Посланията и другите изказвания на нашите епископи не възприемах със същата острота, както сумите на други видни интелектуалици, а преди Всичко със страхопочитание.

И така, начинът, по който преживявах Църквата, беше подобен на този,

по който я преживяват много критици на църковния живот – Църквата е важна институция, музей, културно-историческа забележителност, носител на народността и т. н. Не съвързах своето кръщение с това да бъдеш член на Църквата. Като феминистка се борех и се бунтувах, търсейки своето равноправно (или дори доминиращо) място на жена навсякъде, с изключение на Църквата!

Пребиваването ми на различни психологически или политически лекции по света, особено в Америка, където модният лозунг: „Уважавайте жените, за да победите!“, въведен от тогдашният президент Клинтън, имаше за резултат разкриването на секуналния тормоз на работното място и въвеждането на женски лобита – това пребиваване доведе дотам още по-здраво да се утвърдя в увереността, че принадлежка към фактически по-силния пол, който само трябва да покаже това със своята активност.

Но когато безплодният бунт доведе до горчиво слизане на земята, когато ме остави и бесът, че жените не постъпват като по-умни и отговорни същества, когато разбрах, че никаква обществена позиция, власт или признание не могат да изпълнят със смисъл живота на временните и тленни същества, си спомних за Църквата. И станах жена в Църквата!

По мъчителен и болезнен начин разбрах, че всъщност всичко е толкова

просто и че съществуват само гве неща – живот и смърт¹.

Макар и в живота да не сме равноправни, смъртта е това, което ни прави по-равноправни от когато и да било, това, пред което са еднакво безсилни и жените, и мъжете! Едва сега разбрах, че всички мои бунтове, състезания и търсения на смисъл и принадлежност към някоя елитна организация са били само производни на страх от смъртта, на който никој една група, мрежа или организация не е могла да ми предложи задоволителен отговор.

С изключение на Църквата. Църквата, която тогава, като човек, кръстен преди десетилетия, за пръв път преживях като Жива, като Тайнство и като единствената общност, която гарантира победа над смъртта! Навсякъде можете да намерите развлечения, интелигентни единомышленици, заинтересовани колеги, партньори за дуел, за скандал или за размяна на позитивни емоции, но аз търсех гаранция за вечен живот.

И както обикновено става, когато си спомните за смъртта, и самият живот става качествено различен. Любовта, която побеждава смъртта, вселява се в живота и Ви помага да видите по друг начин и себе си, и света.

Въодушевлението от откриването на Църквата имаше за резултат момето дисциплиниране, което за пръв

път не схващах като подчинение и компромис от страна на жената. Както казва нашият Патриарх², дисциплината е необходима, особено на уморените и отчаяните.

Естествено, предишните крайности в отсъствието на дисциплина доведоха до крайности в църковната дисциплина и аз навлязох в т. нар. „зилотска“ фаза – със забрадка, дълга пола, сериозно до смърт изражение на лицето, усилено мисионерство, критика на всички и всичко, което още не е открило Църквата и не се е дисциплинирало. С течение на времето, с участието в Литургията и т. нар. литургичен катехизис, тази агресивност постепенно започна да отслабва, като резултат от основната тревожност, защото ужасно се страхувах да не объркам нещо там, където бях открила Вечността.

С придобиването на по-висока степен на свобода (точно тогава излизах от погрешното преживяване на Бога като Съдия, Полицай, Законодател), започнах да се чувствам като у дома, между свои, и то точно аз – такава, каквато съм. С дълъг език, с неприятен нрав, егоцентрична, по-женски суетна, но с огромно желание да стана истинска жена в Църквата. Последва сваляне на забрадката и църковната „униформа“, защото ми изглеждаше лицемерно да имитирам благочестие

пред Бога, а извън Църквата нито да се обличам така, нито да се отнасям така към себе си и към другите.

Това беше по-леката част.

По-трудно е това, което, както Виiram, представя проблем за много от миряните – за Божия народ независимо от пола. Кои и какви са моите таланти, как да ги приведа в хармония и как изобщо да накарам да се прояви гаденият ми от Бога потенциал, и това да не бъде нито прекален конформизъм, нито прекалено бунтарство?!

Въпреки че все още имам повече въпроси, отколкото отговори, ще споделя с Вас отговорите, илюстриращи тезата, с която започнах – тезата за това, че християните, като максималисти, са и най-големите феминисти!

Църковното, библейско и евангелско разбиране за жената не само не дискриминира нейния капацитет и свободата, но ѝ придава такова достойнство, каквото не е имало на ум и на най-свободното феминистко въображение!

В библейската притча жената се нарича „помощник на човека“³: тя стои до мъжа, равноправна е на мъжа в любовта, в боголиюкостта, в шансовете от Божи образ да се развие в Божие подобие.

Както Бог в едно лице не бил Любов, но моделът, образецът на Любовта се открива в Бога като Троица, така и човешкото същество, бидейки затворен в себе си индивид, не би могло да бъде Негов образ.

Един до друг, един срещу друг – в това е самосъществуването на мъжа и жената, защото човешкото същество изконно е брачно същество.

Или, както казва Павел Евдокимов, човекът е на разлицието между мъжа и жената. Дори може да се каже, че според Божия замисъл това са два вида човек, така неразделни, че едното човешко същество, взето и разглеждано поотделно, само за себе си, не е човек в пълнота. В съществото, отделено от своето допълнение, присъства само половината от човека.

Митът за мъжа-жребец и обратният мит – за жената-амазонка, не са нищо друго, освен задънена улица.

Макар и днес да са много популярни книгите, в които се говори за това, че жените са от Венера, а мъжете – от Марс, бихме могли да зададем въпроса: нима не са всички Господни? Мъжът и жената са гвоздица – гвама и един едновременно, което надхвърля общиизвестната днес констатация за съществуването на женска и мъжка част на личността (анима и анимус).

И мъжът, и жената имат свое ав-

тентично и специфично призвание по общия път на израстването до святост, която не е полово обусловена!

Свети апостол Павел се обръща със „светии“ не само към мъжете. Той говори на целия Божи народ.

Той не се обръща и само към представителите на клира, следователно – към мъжете, а смята всеки човек и жена за свещеник. Всички ние сме призвани да служим на Бога, да бъдем свещеници; богословието не е привилегия само на хората врасо, но и задача на всеки член на Църквата. Авва Юстин казва: „Човекът е богослужение, а светът – богоявление!“.

Следователно това, че в Църквата съществуват различни дарове, служения и действия, не изключва истината за Единия Дух, както апостолската приемственост не изключва необходимостта от апостолство сред миряните.

Старозаветното отношение с установените норми Въсъщност е подготвка за единствената и най-важна норма на Новия Завет – Любовта. От Ева, която преди падението се е наричала „помощник на човека“ през много-то свети жени в Стария Завет стигаме до пълнотата и съвършенството в Новата Ева – Пресвета Богородица.

Павел Евдокимов говори за майчинското свещенство на жената, твърдеайки, че гениалността на жената се проявява именно във Вярата. Преданието нарича Дева Мария новата Ева. Тя е извършила това, което първата

Ева не е успяла – да бъде жена и образец на отношенията към Бога за цялото човечество независимо от пола.

Ако в основата на Църквата стои послушанието, при което всяка прилика с това, което във всекидневния светски живот се нарича послушност, покорност и подчинение, е случайна, тогава Богородица е станала образец на това послушание от Любов, давайки живот на Друг, и изпълвайки и осмисляйки своя живот в Него!

Чрез Няя разпознаваме, че приемането на Христос, копнежът Той да пребивава в самите нас, е цел и пълнота на живота на всеки от нас и на целокупната любов.

Богородица също не е била формален представител на клира, и въпреки това е осъществила призива за свещенство и е останала наша Владичица във вечни векове!

Що се отнася до мен, ако на Няя не е пречело това, че няма епитрахил, на мен също не ми пречи, но копнея, поне в никаква степен, да развия смирение и любов, подобно на Няя. Впрочем, възражението за отсъствието на жени свещеници често идва от мъжете или от жените, които не разбирам, че Църквата не е никаква политическа организация, нито централен комитет, който приема задължителни декремти, а Тайнство на Царството, в което няма разделение между мъже и жени, между клири и миряни.

На критиците на Църквата, под формата на застъпничество за правата на жените, освен липсата на жени свещеници (изглежда и това би трябвало да се направи според никаква квота, както е в политиката!) най-много пречи изтъкването на ролята на жената майка.

И пак, вместо дарът на майчинството да се смята за израз на най-високо

доверие и любов от страна на Самия Господ, той се свежда до непоносими за съвременната делова жена задължения към потомството. Успешните жени се оплакват, че им е трудно да съгласуват останалите си дарби с гара на майчинството. По-агресивните от тях на драго сърце биха застанили пред Господа с искането за в бъдеще да дадат гара на раждането и на мъжете!

Съществената грешка не е в констатацията, че е трудно да съгласуваме различните дарове. Впрочем, на когото повече е дадено, от него и повече ще се иска! Погрешно е дарът на майчинството и майчинското свещенство, независимо дали жената реално може да роди, или не, да се възприема като нещо, което ограничава нейната свобода и развитие.

В хедонистичния свят, който ни забикаля, се акцентира върху свободата

на избор, която често не е истинската свобода на човека, тоест свобода от собствените страсти, а свобода против човека и неговата боголиконост.

Сдруженията за защита на свободата на гражданините и правата на жените правилно забелязват, че живеем в несвобода, но тяхният бунт води до външна революция и пропаганда, вместо до преобразяване и израстване. Но няма такава революция, която ще направи от човека бог по благодат, защото единствият истински революционер и феминист е човекът със свят живот.

Вместо да тълкуват дара на майчинството, за който смея да кажа, че неслучайно е поверен на жените (защото, щом за Бога Всичко е възможно, то е било възможно да го повери и на мъжете), като приビルегия, като постоянен стимул за упражняване в любовта, някои жени всъщност го разявят в земята, търсейки свобода и любов на погрешни места, с погрешни хора, в погрешно време.

Акцентът не е в това дали жената физически е станала или може да стане майка. Важното е дали тя притежава дара на майчинството, потенциал, чрез майчинското отношение, което предполага Жертвата от Любов, защото няма Любов без Жертвата и Кръст, да развива и умножава истинската и свята Любов, която единствена побеждава смъртта.

Смисълът на любовта не е в това да се раждат деца. Любовта няма нужда от никакво оправдание: любовта не е добра само защото дава живот, а дава живот именно защото е добра! – казва Александър Шмеман.

Следователно, ако ролята на Божия народ е да бъде свят род и царствено свещенство в Църквата на Живия Бог, тогава и нашата задача, независимо дали сме мъже или жени, (уважавайки факта, че Бог именно поради това ни е сътворил мъже или жени), е с доверие към Бога да служим преди Всичко на спасението на другия – нашия близък.

Нямаме право да не използваме възможностите, които Бог ни дава във всеки отделен случай, все едно дали става дума за радост или нещастие, нито да проектираме собственото си недоверие върху Бога, поради това, че постепенно ще намираме такива, които ще ни пречат да осъществим своята свобода.

А ако трябва да се състезаваме, нека това да бъде състезание в служението и любовта!

А на жените чрез дара на майчинството е гаден шанс по-естествено и леко да разберат, че жертвата от любов носи радост, че красотата не е в егоцентричното опознаване на своята неповторима индивидуалност, а в прекрачването от своя космос в макрокосмоса на другото, единствено и неповторимо Божие творение!

Лекция, прочетена в зала „Коларац“ в Белград, 18 ноември 2004 г.

Превод от сръбски: Татяна Филева

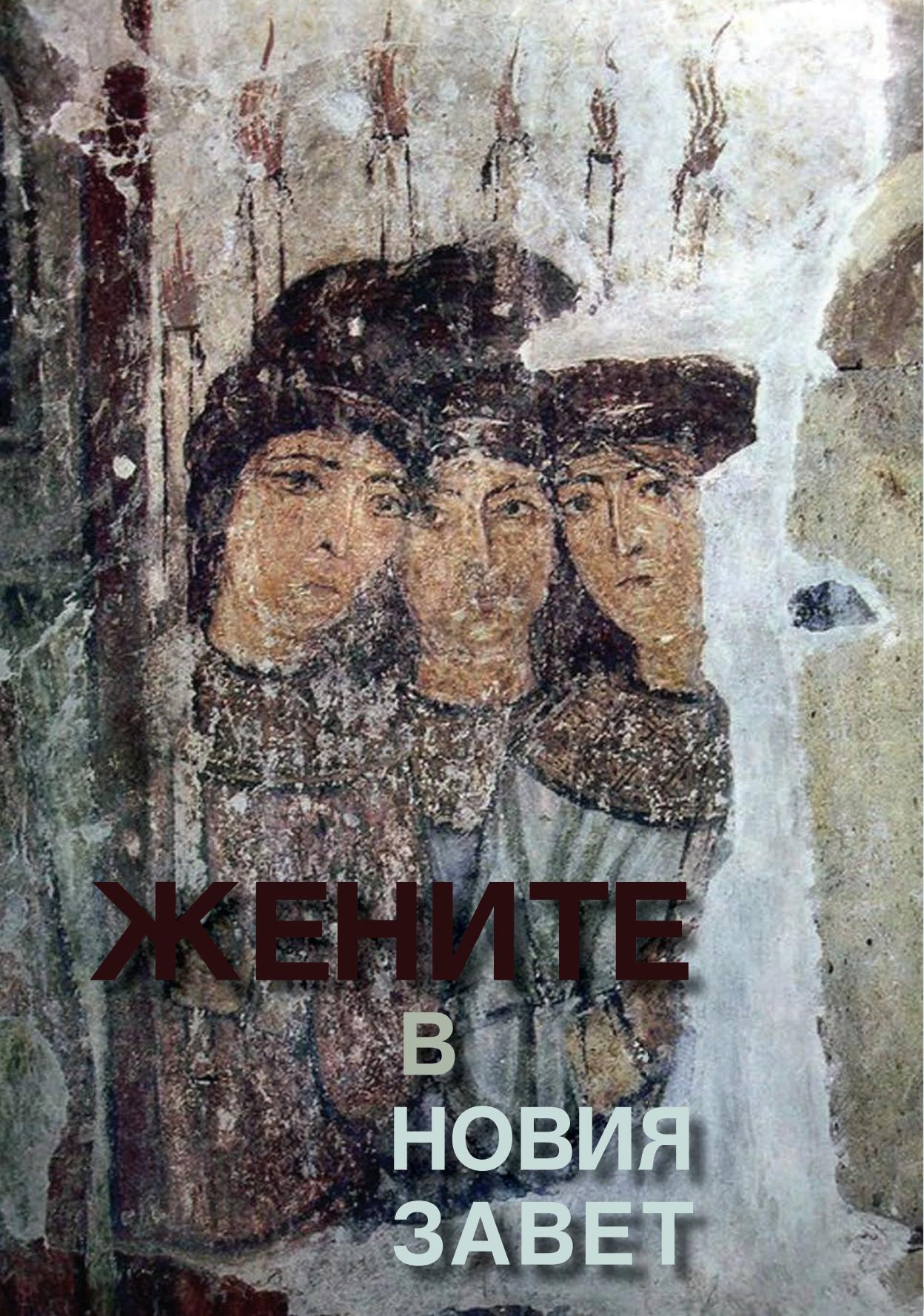
Източник: Saborna-crkva

¹ Александра Янкович изгубва единствената си дъщеря при трагичен инцидент. Това силно повлиява върху по-нататшното ѝ възприемане на Вярата и Църквата. – Бел. прев.

² Патриарх Павле (1914-2009). Лекцията е изнесена преди 2009 г. – Бел. прев.

³ Бит. 2:18. В оригинала: „човечица“, т. е. „жена човек“. – Бел. прев.

ЖЕНИТЕ В НОВИЯ ЗАВЕТ

Д-р Предраг Драгутинович

В новия Завет често срещаме имена на жени, които са играли важна роля в раннохристиянската Църква. Каква точно е била ролята на жената в Църквата според свидетелствата на новозаветните текстове? Как трябва да разбираме сумите на апостола, че жените трябва да мълчат в Църквата (1 Кор. 14:34)?

Животът в ранната християнска Църква е бил разпознаван от околните преди всичко по новите междулични отношения, които съществено са се различавали от всичко наоколо и са били следствие от Вярата в Христос като Син Божи. Основното християнско разбиране за равенството на всички хора пред Бога и помеждуду им е изразено в раннохристиянското богословие на Кръщението, което приема и предава на Вярващите апостол Павел: „Всички, които в Христа се кръстихте, в Христа се облякохте. Няма вече иудеин, ни елин; няма раб, ни свободник; няма мъжки пол, ни женски; защото всички вие едно сте в Христа Иисуса“ (Гал. 3:27-28). Новоизточните християни са виждали себе си като общност, в която се изпълнява Божието обещание из книгата на пророк Иоил 3:28 и напомняйки: „И ето, в последните дни, казва Бог, ще излея от Моя Дух върху всяка плът; синовете ви и дъщерите ви ще пророчествуват; младежите ви ще виждат видения, а старците ви ще сънуват сънища; и в онния ден върху рабите Ми и рабините Ми ще излея от Моя Дух,

и ще пророчествуват“ (Деян. 2:17-18). От посочените места ясно се вижда, че в новото общество няма естествено разделение между хората, няма мъжки и женски пол: Бог на всички еднакво дава Духа. Мистото, на което се осъществява този идеал за общ, неподправен живот, е християнското общество, Църквата.

Между другото, в християнските общности не се е проповядвало и изживявало различаването на пола като такъв. При всички случаи мъжете остават мъже, и жените – жени. Сътвореността на човешките същества в конкретен облик –расов, полов, пък и социален се разбира като дар от Бога, като нещо, през което не се преминава лесно и в което се чака второто пришествие на Господ (ср. 1 Кор. 7:20, 29-31). Тогава как се е проявявало конкретно, в практиката, богословието на Кръщението за равенството на всички, и по-точно на мъжа и жената?

В античния свят ролите на половете са били ясно разделени и тясно свързани с разпределението на силите вътре в обществото: мъжете са били тези, които правят, а жените – тези, които служат; мъжете са имали право на обществен живот, а жените е трябвало да си стоят вкъщи; в дискусии мъжете са държали реч, а жените са били длъжни да мълчат. В християнските общества е трябвало да бъде по-различно. Сам Господ е поучавал Своите ученици, че

мяхната ценностна система трябва да се различава от тази на света (ср. Марк. 10:43: „Но между Вас няма да бъде тъй“), тоест, между тях не трябва да има Властвящи и подчинени, а само служене едни на други. От друга страна, когато апостол Павел изброява многото дарове в християнските общества (1 Кор. 12-14), той при всички случаи има пред вид не само мъжете като носители на тези дарове, но и жените. В Новия Завет срещаме много жени, изпълняващи различни църковни роли: мисия, богослужение, ръководене на общност. Тогава как трябва да разбираме сумите на апостола, че жените трябва да мълчат в Църквата (1 Кор. 14:34)? Преди да се посветим на тази тема, ще посочим няколко примера на знаменити жени в ранната Църква.

ПРИСКИЛА

Акула и Прискила, еврейска брачна двойка, са били сътрудници на апостол Павел в делото на мисионерството. Те много пътували (1 Кор. 16:19; Рим. 16:3; Деян. 18:18-19). Акула бил от Понт (Деян. 18:2) и в някакъв момент се преселил в Рим. През 49-50-а г. напуснал Рим със своята съпруга заради едукта на Клавдиий, според който всички евреи трябвало да напуснат столицата (Деян. 18:2). Двамата дошли от Рим

в Коринт, където продължили да упражняват своя занаят – правене на шапки, и се срещнали с апостол Павел (Деян. 18:3). Заедно с Павел пътували в Сирия (Деян. 18:18), а след завръщането си останали в Ефес (Деян. 18:19; 1 Кор. 16:19). След това се върнали в Рим, където се интегрирали в тамошното църковно общество (ср. Рим. 16:3-5). Следователно те отчасти са сътрудничили на Павел, и отчасти са работели независимо от него. Лука не съобщава, че Павел ги е обърнал в християнство, когато е дошъл в Коринт, така че е възможно те да са станали християни при първото си пребиваване в Рим, следователно преди Клавдиевия едукт. При всички случаи Прискила е изпълнявала важна роля – както в подкрепата на апостол Павел, така и в мисионерската работа. Тя с право може да се нарече раннохристиянска мисионерка.

ФИВА

Първото име, което срещаме в списъка с имена в Посланието до Римляни (гл. 16), е името на една християнка, Фива, която принадлежала към църквата в Кенхрея (на около 7 км от Коринт) и по-точно била служителка в тази църква (16:1). Жената, за която става дума, е донесла посланието на Павел от Коринт в Рим. Вероятно Фива е пътувала за Рим по работа и Павел използвал случая да изпрати писмото по нея. По-нататък той я препоръчва на римското об-

щество и моли да ѝ се помогне с Всичко, от което има нужда (16:2). Трудно е да се каже каква е била ролята на Фива в църковната общност в Кенхрея. Предполага се, че тя е била състоятелна жена, която оказвала гостоприемство на християните в своята общност.

ЮНИЯ

Андроник и Юния се споменават в Рим. 16:7. Те вероятно са принадлежали към кръга на първите християнски мисионери в Рим и, ако се съди по имената, са били християни от иудеите. Приели са християнството преди Павел и, съдейки по това, че той ги нарича апостоли, т. е. „чутовни между апостолите”, можем да смятаме, че са се занимавали с мисионерска дейност вероятно първо на Изток, а след това и в Рим. Апостол Павел не само ги познава лично, но те са били и негови „съзатворници”, най-вероятно в Ефес. Повечето учени смятат, че Юния е женско име, за което свидетелстват немалък брой гръбни преписи (въпреки че промяната на ударението в някои преписи наеждва на мисълта за мъжко име), както и фактът, че в античността няма свидетелства за мъжко име Юния. В тълкуванията на светите отци Юния е жена. Следователно в Посланието до Римляни имаме гръбно свидетелство за това, че една жена се нарича апостол. Тя, както можем да предположим, заедно със съпруга си Андроник, е била активна мисионерка.

НИМФА

Подобен проблем на този с Юния в Рим. 16:7 възниква и с Нимфа. Името се появява в Посланието до Колосяни (4:15). Текстът-източник гласи: „Поздравете братята в Лаодикия, също и Нимфа, и домашната ѝ църква”, но глаънко по-късните ръкописи променят името в мъжко¹. Отделни ръкописи решават проблема, като оставят съществителното в женски род (което предполага лично познанство с Нимфа), но променят притежателното местоимение в третото лице множествено число, съответно „тяхната църква”. Съдейки по Всичко, Нимфа е била собственичка на църквата в Лаодикия. Това не е било единствен случай в ранното християнство. Достатъчно е относиво да си спомним Прискила и Фива, Луция от Филипи, която нагостила апостол Павел (Деян. 16:14), Мария, майката на Иоан Марко, в чиято къща се е събирало ранното християнско общество (Деян. 12:12).

(следва)

Превод от сръбски Татяна Филева

Източник: „Православие”, вестник на Сръбската Патриаршия, бр. 1074.

¹ В синодалния превод на Библията този стих гласи: „Поздравете братята в Лаодикия, също Нимфана, и домашната му църква” (Кол. 4:15), т. е. името Нимфа също е променено в мъжко. – Бел. прев.

Пламен Иванов

Патриарх Кирил

**между Кирил „патриарх български“
и „праведник на народите“**

Mнозина се позовават на непълната достоверност на историята, на определения неин субективизъм, на тенденциозната гледна точка на хронистите, за да омаловажат или възвеличат исторически личности, събития, процеси. Историческият субективизъм е доказуем дотолкова, доколкото човек, вгълбил се в съответното време, може да разпознае причините за него. Незапознатите с това време и с историческите процеси в него, трудно биха могли да отселят истината от неистината. За всички е известен историческият субективизъм на Великите империи през Средновековието. Също така присъщо е и за тоталитарните системи да отхвърлят историческите реалности, които не са им изгодни, за да омаловажат ролята на личности, институции и общности за обществото и света.

Така комунистическият режим в България в продължение на десетилетия съзнателно и целенасочено се опитваше да превърне българската православна църква от духовна организация, божествено и духовното епархиески устроена, в отмираща религиозна институция с исторически заслуги за „българщината“, в паметник на културата на отминалите

Актьорът Владимир Пенев
в ролята на патриарх Кирил

Величествени епохи. Християнският религиозен култ е представян като необходимост на времето за постигането на политически, икономически и просветни цели, но не и като средство за спасението на човека. Чрез целенасочено подменяне на истината, ограничаване на възможностите за нейното разпространение, подмяната ѝ с друга историческа действителност, историците от това време, пък и голяма част от техните ученици и наши съвременници, нанесаха рани на Българската православна църква.

Правени са редица опити да бъде сринат авторитетът на БПЦ и нейните исторически корени, на нейните водачи, духовници и просветители. Мнозина днес са объркани – е или не е предател поп Кръстьо. Е, явно не е – казват категорично някои историци, но едва ли скоро ще изчезне от езика ни клишето „предател – нов поп Кръстьо“. Не бива да пропускаме истори-

чески недостоверния факт на заличаването на 52 болярски рода, „избити, за да се наложи християнството“ по време на св. княз Борис Михаил Покръстител. След около 60 години промиване на мозъци и подмяна на историческата действителност, се появиха и няколко авторитетни историци, които категорично заявиха: „Това го няма в изворите.. Остава съмнението, колебанието, черната сянка, падаща върху Църквата, черен ореол, вина, която не съществува, но която тя трябва да изкупи.“

А онези, които се борят срещу Бога, винаги търсят нови изкупителни жертви. Те трябва да бъдат авторитетни, високопоставени, за да може лесно да се постави етикетът, да се клишира тяхната личност, а делото им да се отрече или отхвърли. Една такава личност е патриарх Кирил Български (1901-1971), чието име и авторитет са разпънати в свети крайности – на възвеличаване и то-

тално отхвърляне. Върху него пада бремето да преведе Православната църква в България през най-трудния период в съвременната ѝ история – налагането на тоталитарния режим, чиито основи са не просто атеистични, а богооборчески.

Мнозина днес казват, че патриарх Кирил е компромисна личност, „удобният патриарх“, послушният на комунистическия режим. „Негова е главната отговорност за упадъка на Православната църква и поставянето ѝ в услуга на комунистическия режим“, – посочва проф. Андрей Пантев в книгата си (в съавторство с Борислав Гаврилов) „100-те най-влиятелни българи в нашата история“. В кратката статия не се посочват конкретни „грехове“ на патриарха, а само се отбележват резултатите в края на неговото управление – намаляване числеността на свещенослужителите, превръщане на храмове в музеи и паметници, затварянето на Рилския манастир за богослужения и гр. Не се изяснява каква точно е ролята на патриарха и можел ли е да спре тези процеси.

По-конкретен и нападателен е свещеник Янко Димов, който посвещава цяла книга на личността на патриарх Кирил, поставяйки титлата „патриарх български“ в кавички и приписвайки му всички възможни земни грехове – брачен, блудник, кръвосмесител, алчен спекулант, крадец, плахиат, глупак, мошенник, кариерист, убиец,

бездожник, атеист, комунист. Всички квалификации са подкрепени и с архивни препратки, без обаче никоја от тях да е приложена в края на книгата. (Едно от средствата за успешна манипулация е информативната атака. Човек се „бомбардира“ с информация, която трудно може да провери. Вторият етап е многократното повторяне на вече изведените изводи, които трябва да се приемат за достоверни.) Когато „архивните единици“ не достигат, се прилагат бележки от подхвърлени реплики из коридорите на Духовната академия или Синодалната палата, мисли(!) и впечатления на външни църковни и нецърковни лица.

„Няма засрецнат от него (папр. Кирил) гръх, който да е подминал неизвършен“, посочва авторът, поставяйки себе си като пълен антипод на патриарха и защитник на Българската православна църква. Всякакви характеристики допълват архивния материал. Авторът гори посочва с какви обувки е ходил патриархът, как е гледал, каква е била формата на главата му, колко книги е имал в личната си библиотека, от какво е боледувал, кога е ползвал болнични, както и много непотвърдени и недоказани твърдения. Едва ли подобна книга заслужава особено внимание, но същата беше издадена от Университетското издателство на Софийския университет и никой църковник или член

на съв. Синод не реагира на това тенденциозно и манипулативно писание.

Самият автор посочва, че книгата не претендира да има научен характер, въпреки цитирания изворов материал и изричната посочка на титлата му – доктор. Авторът смята, че опиства обективно действителността и прави това в името на Църквата. Самата книга е писана по време на управлението на патр. Кирил и завършена малко след смъртта му. Въпреки че някои от очакванията в нея не се събъдват, авторът си поставя за цел да я наложи като авторитетен извор за това време. Например свещ. Димов посочва, че Бачковският манастир ще се превърне в мавзолей, където ще се стичат поклонници, отдаващи почит на патр. Кирил. Нещо, което не се случва. Авторът откровено заявява в края на книгата, че иска „патр. Кирил да остане в църковната и гражданска история като една фатална грешка... да бъде покрит със забвение... името му да умре.“.

По думи на свещ. Янко Димов книгата е предадена за отпечатване веднага след написването ѝ, но е откупена с условието, че никога няма да бъде издадена. Отпечатвана се след 1989 г. в 3000 екземпляра със съгласието и по инициатива на автора. За ненаблюдалния човек изводът е следният: атеистичната власт поощрява патриарх Кирил и забранява книгата,

след падането на комунизма падат бариерите пред нейното „обнародване“. Ако обаче следим внимателно историческите и политическите процеси, ще видим, че всичко, което стана в Църквата едно десетилетие след 1989 г. – нейното разделяне, противопоставяне, разграбване, унищожаване на всеки авторитет в нея – може да се определи като оперативно мероприятие на Държавна сигурност. Активно организирано от бивши агенции на ДС с цел ограничаване на авторитета на Църквата и поставяне на ръка върху нейното вече свободно имущество. Затова мисля, че и появата на тази книга не беше случайна, нито нейното произдаване от издателството на Софийския университет.

Критиците на патриарх Кирил като проф. Андрей Пантев, свещ. г-р Янко Димов и други, тенденциозно пропускат значителни факти от живота на предстоятеля на Българската православна църква. Пропускат да характеризират времето и условията, в които той служи. Никъде в техните писания няма да срещнете събитието, което поставя него и цялата ни Църква в паметните страници на световната история, а именно – спасяването на българските евреи по време на Втората световна война. Не някой друг, а патриарх Кирил безрезервно и с рък за живота си под-

крепя и защитава преследваните от нацистите български евреи.

Във време на война, когато родината ти е окупирана и принудена да застане на страната на най-силната и смъртоносна световна сила, един архиерей застава срещу всички и всичко, за да защити преследваните и обречени български евреи. Това не е нито поза, нито демонстрация, а решителност, която в тези условия показва само едно – жертовното преданост в името на другите. За критиците на патр. Кирил това е маловажен, незначителен факт или нещо, което трябва да се премълчи, така, както 45 години се мълчеше за ролята на Българската православна църква за спасяването на българските евреи. Факт, който изигза авторитета на българските духовници, но и факт, нетърпим за атеистично мислещите държавници.

И докато нашите историци мъдруват за личността на патриарх Кирил, то още през 2000 година организацията „Яд Вашем“ провъзгласи представителя на Българската църква за „праведник на народите“ за ролята му в спасяването на българските евреи. Това събитие изобличи присъщата българска черта да отричаме това, което чуждите признават в нас, и за

пореден път пролича желанието ни да омаскарам, да превърнем доброто в нищо.

Същите тези истории и критицари на делото на патриарх Кирил се опитват да тълкуват преъдлъгането на Българската църква и личната роля на патриарха в нейното обезличаване. Ако, разбира се, искаме да сме коректни, трябва да обърнем внимание на два факта: Българската православна църква се намира в условията на т. нар. „народна демокрация – режим, целящ унищожаването на Църквата, и въпреки това тя оцелява. Оцелява без да бъде разрушена нито една катедрала както това става в Русия, без религията да бъде тотално забранена и религиозните общности, преследвани от закона, както това става в Албания през същия период. Времето, когато са убити около 100 свещеници, е времето, в което и патр. Кирил (тогава Пловдивски митрополит) прекарва месеци в затвора, без към него да бъде отправено каквото и да

е обвинение, без да бъде произнесена каквато и да е присъда.

Не личността на патриарха, а времето и историческите обстоятелства, политиката на „народната власт“ и в частност Българската комунистическа партия са главните виновници за положението на Църквата по време на режима. Чрез преследване, донесения, шпионирания, чрез пълен контрол на всичко, което се случва в държавата, чрез цензурата, упражнявана върху медиите, печатни издания, чрез репресиите над отделни граждани, външно проявили своята религиозност, се ограничаваха религиозните свободи в България и не само тук. Паметни са сумите на покойния патриарх Максим, които в едно свое интервю заяви, че по-лесно беше в това време да умреш, по-трудното беше да живееш! Които и да беше предстоятел на Църквата ни в това време не би могъл да противостои на всичките нападения над нея. Затова и ролята на патриарха беше да намери език с властта, чрез които максимално

за запази позициите на Църквата в обществото и сред вярващите. Трудна задача за изпълнение, но лесна и удобна за критикуване.

Вторият важен факт е, че Българската православна църква не се ръководи еднолично от нейния предстоятел, а от св. Синод, в който участие взимат всички епархийски архиереи. Св. Синод взима решения и в намален състав. Ако обърнем внимание към архиереите, приближени до патриарх Кирил, съставляващи намаления състав на св. Синод, то ще видим, че там влизат основно онези митрополити, които днес историците определят като реакционно крило в Църквата, т.е. онези, които със своите действия най-силно се противопоставят на тоталитарната власт (митр. Йосиф Варненски, митр. Паисий Врачански, митр. Никодим Сливенски и гр.). Още един мит явно се срича, оставайки след себе си следите на съмнението.

Историците и критиците на патр. Кирил бягло отбелязват ролята му във възстановяването на патриаршеския статут на Българската църква. Пропускат усилията му в подкрепа на осъвременяването на богослужението. По време на управление то на патр. Кирил към св. Синод започва работа библейска комисия, коя-

то изготвя нов превод на Библията. Въпреки всички действия от страна на тоталитарната Власть, св. Синод не престава да издава книги и въпреки ограниченията тиражи не пропуска възможността да издава и разпространи в оптимални количества позволените от държавата тиражи.

Членството на патриарх Кирил в БАН, което свещ. Янко Димов определя като противодействие (според устава на БАН организацията цели утвърждаване на държавната Власть, която е атеистична) показва желанието на патриарха да запази позициите на Църквата, доколкото това е възможно и в научните организации. След установяването на атеистичната Власть Богословският факултет е отделен от Софийския университет, т.е. изключен от държавната образователна система. На религиозното образование се гледа с недоверие, а в църковните училища са внедрени карти на Държавна сигурност.

Има още много неща, които ще останат в забвение за личността на патриарх Кирил. Други ще се предават от уста на уста така, както историята за акцията по спасяването на евреите в Пловдив, която вдъхнови и кинорежисьорите. По-важното днес е да се изчисти паметта на патриарх Кирил от всички тенденци-

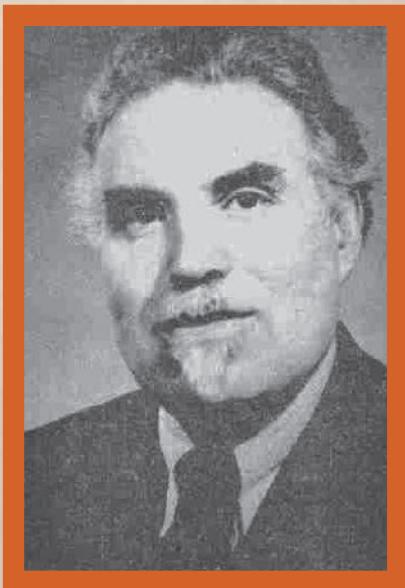
озни насложения, които преднамерено са изфабрикувани с цел уронване на авторитета на предстоятеля на Българската православна църква, а оттам и на самата Църква. Историческата наука трябва обективно да се произнесе за обстоятелствата, времето, личността, пасивите и активите на патриарх Кирил, без непременно да се стига до неговото тотално отричане или поставянето на ореол на неговия образ.

Четејки обаче някои от критиците на патриарх Кирил, силно свързани с атеистичната Власть, тяхн продукт или опит за изкуствен антипог, не трябва да забравяме времето с неговата специфика. Лично аз, докато преглеждах „Кирил – „патриарх български,“ си спомних, за романа на Джордж Оруел „1984“ и неувкусното му послание: „Който владее миналото, той владее и бъдещето. Който владее настоящето, владее миналото.“ Написах тази статия, защото смятам, че християните не трябва да бъдат заложници на историческия субективизъм, на изкуственото минало, на фабриката за лъжи, колкото и авторитетна да се опитва да бъде тя, но и с надеждата, че историците ще дадат своята обективна оценка за Кирил „патриарх български“ и „праведник на народите“. ■

Маргарита Друмева

ПЕТЪР ДИНЕВ –
човекът богатство

Кое може да накара един човек да се зарови в хиляди страници старинни песнопения от Византийската невмена нотация, за да ги преведе на съвременен музикален език, във Време, когато другите маршируват по улиците на града, предвождани от генералите си, когато „кафявата чума“ се домогва с пипалата си до Всеки дом, когато в църквите избухват бомби и убиват държавни мъже зад ѡгъла? Когато целият свят се тресе и не знае къде е долу и къде – горе, какво е богатство и какво – бедност, кога е Време за градеж и Време да събаряне на градежа... Опитвам се да разгадая, Вероятно водена от изконния човешки стремеж към чистата сълза, която има способността да отмие всяка събирканост. Тази странна музика, затворена между хиляги пожълтели страници, може да накара човек да се почувства сълза, която щом се отрони истински от измъченото сърце, има сили отново да събере разпиляното. Със своя странен език, тя не говори на другия, който стои близо, а тръгва нагоре

како светла пътешка, за да разцепи облациите и да стигне до сърцето на Бога. Дошла оттам в дълбокото на човешката същност, тя изва да ни вземе и заедно да се върнем в ската на милостивия Бог. Тя не се стреми да се хареса, външно гори не изглежда добре и не тръгва да мени дрехата си при полъха на новата мода. Нейната сила е отвътре, защото знае, че най-голямата ѝ награда е да служи на своя Творец. Нейната необикновеност е в нейната божественост, защото това е песента на самия Бог.

Вероятно човек изпитва истинско блажество, щом се остави да бъде воден от песента по неведомите ѹ пътеки, така, както българинът Петър Динев цял живот върви след нея – „бележитият български музикoved, композитор, преподавател, диригент и певец, една личност с изключителен принос за разкриване на красотата и неизчерпаемото богатство на източно-църковната музика и нейното популяризиране”.

Петър Динев е роден на 14 юли 1889 г. в костурското българско село Куманичево, което тогава се намира в рамките на Османската империя. Момчето е 6-годишно, когато семейството му се преселва в Цариград. Още в третото отделение малкият Петър започва да пее в църковния хор на българския храм „Св. Стефан”, а по-късно и в хора на църквата към руското посолство, ръководен от В. Кулаков. От него момчето получава

първите си музикално-теоретични познания и учебници по хармония на Римски-Корсаков и Чайковски.

В Семинарията учи и цигулка при Иван Кюлев, свири в гимназиалния оркестър и сам създава четиригласен мъжки хор от ученици-семинаристи, а по-късно и оркестър. Двета състава редовно концертират с успех. Много преди да завърши Българската духовна семинария в Цариград, той проявява своя музикален талант – на 29 юни 1909 г. е изпълнена композираната от него музикална поема „Демон” по текст на П. К. Яворов за солисти, хор и оркестър, след което българският екзарх Йосиф обявява решението си да изпрати талантливия младеж със стипендия в Санкт-Петербургската консерватория, за да учи композиция и източна музика и да се завърне в България с висше музикално образование. Две години по-късно, преди началото на дългия път към Русия, екзарх Йосиф благославя младежа с сумите:

„Пращам те в Русия – там, където ти си изbral да следваш музика, но обещай ми, че ще работиш в областта на духовната музика. Давам ти завет: да изпълниши своя дълг към Българската православна църква, като съчиниш Божествена Литургия върху църковно-източни напеви и приспособиш нашето пение към новите хармонични форми”.

Ректор на консерваторията в Санкт Петербург тогава е Глазунов, а негов

състудент е Сергей Прокофьев. Учи композиция при Н. Соколов, С. Петров и А. Глазунов, теория на музиката и източна музика при проф. Сакети (1911–15 г.) В Петербург се среща с българина Анастас Николов, който издиরва източници на „*болгарский роспев*“ в Русия. Близко приятелство свързва Петър Динев с Фьодор Шаляпин, който високо го ценя и го нарича „човек-богатство“.

През 1912 г. Петър Динев получава писмо, с което се прекъсва следването му поради променените от Балканската и Междусъюзническата война обстоятелства. За да се издържа, той започва работа като преводач на полици от френски език в застрахователното дружество „Россия“. Посещава редовно оперните спектакли в Мариинския театър и гледа Шаляпин, Собинов, Смирнов и други. В края на четвъртата година от следването си написва соната за пиано в четири части, чийто финал е в неравноделен размер.

По съвета на ректора Глазунов, студентите по композиция да завършат висше образование и в някой от другите факултети на университета – юридически, философски или исторически, за да разширят кръгозора си и да развият аналитичното си мислене и обща култура, Петър Динев завършва Юридическия факултет през 1918 г., а на следващата година заминава за Казан при семейството на съпругата си,

където става преподавател по композиция, източна музика и пение в Казанска консерватория. Едновременно с това се отдава и на изследователска дейност, издирава чувашки фолклор и търси сходствата му с българския по отношение на песни, обичаи, носии, имена и гр. Тогава е избран за редовен член на Научно-музикалната етнографска асоциация по изследване на музиката на народите, населяващи Поволжието. Композира фантазията „*Босфорски нощи*“ за пиано върху турски напеви, изобразяваща с мотиви от VII енхармоничен Дамаскинов глас, считан за специфичен елемент на източната музика. През 1922 г. Петър Динев се завръща в България.

Установява се в София и в продължение на около 3 години преподава музика във Втора мъжка гимназия. Наред с преподавателската си дейност, Петър Динев е диригент на хора към Богословския факултет и на църковния хор при храм „Св. св. Кирил и Методий“, който ръководи повече от 40 години. Същевременно е избран за промотсалт на Светия Синод. В периода 1925–1936 г. е лектор по църковна музика в Държавната музикална академия и паралелно с това е доцент по източноцърковна музика в Духовната академия (1926–1934) и преподавател в Семинарията (1926–1944).

Петър Динев помни благословията на екзарх Йосиф преди заминаването му за Русия и по този повод пише:

*„Благодаря на Всевишния Господ, че ми
даде здраве и сили да изпълня завета
на незабравимия ми благодетел бла-
женопочивши екзарх Йосиф I. Прекла-
ням се пред светлата и велика обеди-
няваща целокупното българско племе-
личност на Негово Блаженство.“*

А в предговора към издадената от него „Литургия на св. Йоан Златоуст в източен тон върху източно-църковни напеви за смесен четиригласен хор“ (С., 1926), пише:

„Мисълта за създаване на народно-църковно духовно пение, близко до разбирането на българина, не е нова. Към осъществяването на тази идея се стремят всички, които искат да докажат на окръжаващите ни съседни народи, че ние не ще се ползваме вечно от чуждо хармонично пение, а ще си създадем свое.“

Литургията на св. Йоан Златоуст е най-често употребяваната в Православната църква в днешно време през цялата година. В нея светеца създава същността на светата Евхаристия чрез молитвата на свещеника: „Изпрати Светия Дух на нас и на тези дарове и направи този хляб скъпоценното Тяло на Твоя Христос и това, което е в тази чаша, Скъпоценната Кръв на Твоя Христос, тъй че онези, които участват, да получат очищение на душите, оправдание на греховете, общение на Твоя Дух Свети, Пълнотата на Царството Н-

бесно...“ Св. Йоан Златоуст (349–407 г.) е една от най-значимите личности в историята на Православната църква, един от тримата „светители“ – „Вселенски учители“, наравно със св. Василий Велики Кесарийски и св. Григорий Богослов. Задележителен проповедник и богослов, той е оставил най-голямото по обем богословско творчество в Източната църква, а най-известна е „Св. Божествена Литургия на св. Йоан Златоуст“. Роден в Антиохия Сирийска, в гръко-сирийско знатно семейство, той учи философия и красноречие, но след покръстването му през 369 г. става аскет. През 398 г. е хиротонисан за архиепископ на Константинопол; канонизиран за светец през 438 г.

Следващите произведения, които написва Петър Динев, са Великопостен концерт „На реках Вавилонских“ за четиригласен хор (1927 г.), „Народна Литургия“ (1929 г.), „Сборник от песни и молитви за православните християнски братства и дружества“ (1933 г.), които съдържа композирани и обработени духовни песни, предназначени за изпълнение извън храма, както и някои църковни песнопения. (Подобно издание, вече на Св. Синод, се повтаря през 1947 г.) Сборникът съдържа двугласна литургия и 50 подбрани религиозни песни. Второто допълнено издание на „Общодостъпна народна Литургия на св. Йоан Златоуст с молебно пеене и панихида за гва и три гласа върху цър-

ковно-източни и други напеви" излиза през 1936 г., чието трето допълнено издание е отпечатано почти в края на живота му – 1974 г. Значението на тези издания е изключително: „запълни се една празнина” – удовлетворена е нуждата от лесни за усвояване църковни песнопения, които да бъдат достъпни и за малко подгответи в музикално отношение певци.

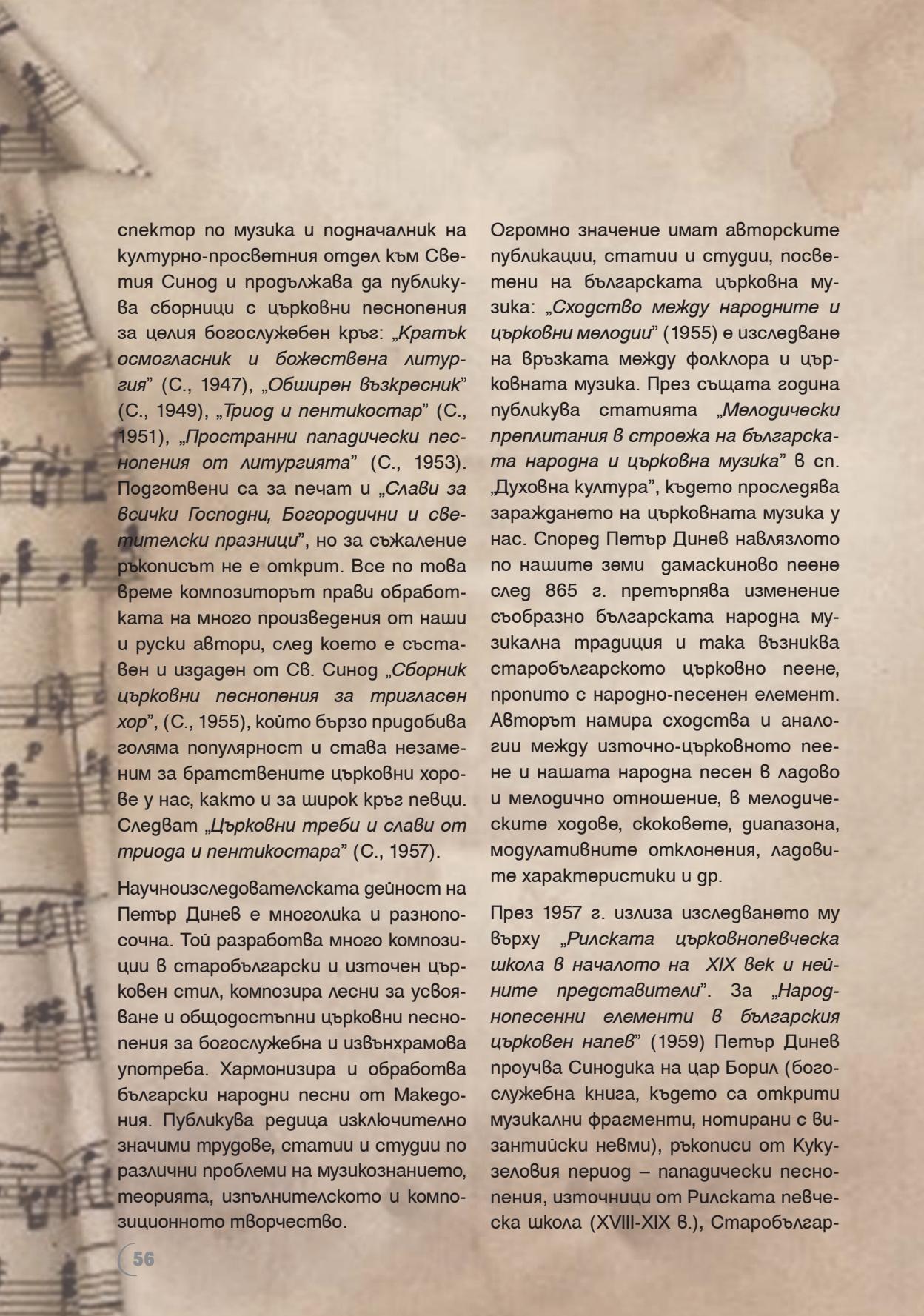
Светият Синод инициира 10-дневни семинари по църковно пеене и дирижиране през 30-те години на миналия век с ръководител Петър Динев. Тази нужда се поражда поради липса на подгответи певци в градовете и селата. В тях Вземат участие предимно учители. Семинарите обединяват теоретична подготвка по основите на богослужебния ред и особеностите на светата Литургия, както и практическа част – псалтийно пеене, и хорово изпълнителство. Обучението завършва с участие в св. Литургия, осъществено със съборен хор от всички курсисти.

През 1937 г. в София се учредява Дружество на църковните хорове в България по идея на диригентите от столичните църкви. За председател е избран Добри Христов, а за подпредседател – Петър Динев. Дружеството започва активна дейност, която обаче не е подпомогната нито от официалните Власти, нито от Светия Синод. След смъртта на Добри Христов през 1941 г. дружеството

се разпада. Междувременно Петър Динев превежда духовно музикалните съчинения на св. Йоан Кукузел от източен на западен нотопис (1938 г.). През 1941 г. излиза един от най-големите му творбове „Църковно-певчески сборник“ с песнопения, които се състои от 3 части: композиции за еднороден хор (Вечерня и утреня), литургийни песнопения за еднороден хор и литургийни песнопения за смесен хор. Наред с представяне на творбите, авторът е въмъкнал на места ценни указания относно църковния устав, необходим най-вече за диригентите.

Петър Динев е първият български музиколог, който работи системно в областта на църковната музика. Той разкрива безценното съкровище на Йоан-Кукузеловата музика, превеждайки я на западна нотация. По поръчение на Светия Синод превежда 1300 страници с песнопения от Византийската нимвена на съвременна западна нотация – един колосален труд! Най-напред излизат от печат „Духовно-музикални творби на Йоан Кукузел“ (С., 1938) по преписите им, направени през XVIII и XIX век.

През 1944 г. политическата картина в България сменя цветовете си – официалната идеология изключва грижата за духовните дела на народа. Въпреки това, пак заради оная светла пътешка нагоре към облациите, Петър Динев не спира изследователските си ридения. Започва работа като ин-

спектор по музика и подначалник на културно-просветния отдел към Светия Синод и продължава да публикува сборници с църковни песнопения за целия богослужебен кръг: „Кратък осмогласник и божествена литургия“ (С., 1947), „Обширен Възкресник“ (С., 1949), „Триод и пентикостар“ (С., 1951), „Пространни пападически песнопения от литургията“ (С., 1953). Подготвени са за печат и „Слави за всички Господни, Богородични и светителски празници“, но за съжаление ръкописът не е открит. Все по това време композиторът прави обработката на много произведения от наши и руски автори, след което е съставен и издаден от Св. Синод „Сборник църковни песнопения за тригласен хор“, (С., 1955), който бързо придобива голяма популярност и става незаменим за братствените църковни хорове у нас, както и за широк кръг певци. Следват „Църковни треби и слави от триода и пентикостара“ (С., 1957).

Научноизследователската дейност на Петър Динев е многолика и разнопосочна. Той разработва много композиции в старобългарски и източен църковен стил, композира лесни за усвояване и общодостъпни църковни песнопения за богослужебна и извънхрамова употреба. Хармонизира и обработва български народни песни от Македония. Публикува редица изключително значими трудове, статии и студии по различни проблеми на музикознанието, теорията, изпълнителското и композиционното творчество.

Огромно значение имат авторските публикации, статии и студии, посветени на българската църковна музика: „Сходство между народните и църковни мелодии“ (1955) е изследване на Връзката между фолклора и църковната музика. През същата година публикува статията „Мелодически преплитания в строежа на българската народна и църковна музика“ в сп. „Духовна култура“, където проследява зараждането на църковната музика у нас. Според Петър Динев навлязлото по нашите земи гамаскиново пеене след 865 г. претърпява изменение съобразно българската народна музикална традиция и така възниква старобългарското църковно пеене, пропито с народно-песенен елемент. Авторът намира сходства и аналогии между източно-църковното пееене и нашата народна песен в ладово и мелодично отношение, в мелодическите ходове, скоковете, диапазона, модулативните отклонения, ладовите характеристики и гр.

През 1957 г. излиза изследването му върху „Рилската църковнопевческа школа в началото на XIX век и нейните представители“. За „Народнопесенни елементи в българския църковен напев“ (1959) Петър Динев проучва Синодика на цар Борил (богослужебна книга, където са открити музикални фрагменти, нотирани с византийски невми), ръкописи от Кукузеловия период – пападически песнопения, източници от Рилската певческа школа (XVIII-XIX в.), Старобългар-

ски роспев от руски ръкописи и новооткрити лично от него песнопения в околностите на Търново. В този труд авторът установява, че източните напеви са променени по отношение на интонационния материал, ритмиката, орнаментиката на мелодията и са повлияни от български фолклорни елементи. Той цитира пет църковни песнопения, записани при обиколката около Търново, в които констатира различия с първоизточниците им от писмената църковна певческа практика. Точно тези различия Петър Динев нарича „*българский роспев*”, запазен около манастирите край Търново и предаван по устен път. Според автора съществуват две равнища на съществуване на църковната музика: писмено – високо професионално, и устно – сближено с фолклора, за ежедневно ползване от необучени и слабо обучени певци. Наред с това той разработва източно-църковните и старобългарски напеви и композира песнопения в техния стил. Хармонизира и обработва за хор около 60 македонски народни песни.

През 1963 г. Петър Динев изнася пълен лекционен курс по съвременна Византийска невмена нотация в БАН, като преподава псалтикийната практика като наука. Така той обучава и вдъхновява първите изследователи на старата българска музика в БАН през 60-те години на миналия век. Една от курсистките тогава – проф. Елена Тончева, споделя спомените си:

„Грижлив учител, Петър Динев не само ни ограмотяваше в невмената нотация, но ни въвеждаше и в своеобразието на църковното пеење (а той беше негов въз изпълнител), спонтанно и с увлечение ни разкриваше дълбокото си преклонение пред българския музикален гений, завещал ни удивително богато наследство и в областта на църковно-певческата традиция – музика, за която Петър Динев съжаляваше, че до тогава бе останала почти изцяло неизвестна на съвременната българска концертна практика”.

Изключителен принос в теорията и практиката на псалтикийното пеење представлява издаденото през 1964 г. „*Ръководство по съвременна Византийска невмена нотация*”, базиращо се на последните гостижения в тази област. То е оценено високо от специалистите, според които тукъв пълен, сериозен и стойностен труд не е издаван и в съседните страни Гърция и Румъния, които ползват същата нотно-музикална система. В рецензията на А. Константинов, поместена в предговора, се казва:

„Трудът на Петър Динев представлява пръв сериозен опит у нас да се състави едно пълно ръководство на Византийска невматика, което на съвременен музикален език научно обяснява всички характерни белези и особености на Византийската църковна музика и я прави достъпна за разбиране и усвояване от всеки, който има елементарни музикални познания.”

В труда основно са разгледани осемте църковни гласа, съставящи Дамаскиновия октоих, като се

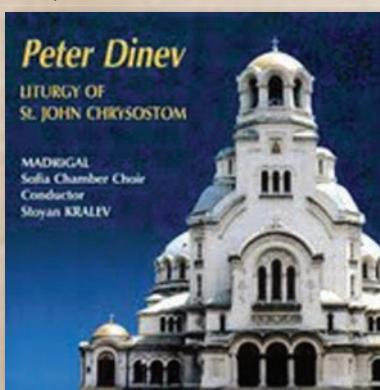
уточнява, че те не са просто ладове, а съдържат и типични мелодични ходове и формули, които им предават конкретна индивидуална специфика.

За по-добрата приложимост на „Ръководството“ Всеки един от ладовете е илюстриран чрез съответния образец от музикалната литература. Особено ценни са стилистичните указания за интерпретация на източното пение, касаещи динамиката, темпото, агогиката, щрихите, исонирането, интензитета и кулминирането на музикалната фраза и гр. Всичко това прави „Ръководството“ епохален труд в историята на източно-църковното пение, защото така се поставя началото

„Няма съмнение, че певческите произведения, създадени през Възрожденската епоха, представляват ценен исторически принос към националната ни култура, по който принос българската музикология ще прецени

музикалните прояви на нашия народ за един период, обхващащ около 150-200 години... Но, за да се направи такаваоценка, и за да бъдат проучванията резултатни, необходимо е да познаваме Хурмузиевата нотна система до степен правилно и безпогреш-

но да дешифрираме написаните по няя български и други музикални произведения.“

Много от творбите на Петър Динев, писани след 1970 г., остават непубликувани. Оригинални партитури на негови концерти и църковни песнопения за мъжки и дамски хор са открити в нотомеката на старинния столичен храм „Св. Николай Мирликийски Чудотворец“, в катедралния храм „Св. Неделя“, в нотомеката на Софийския свещенически хор, в храм „Св. св. Кирил и Методий“.

Петър Динев сътрудничи на редица периодични издания, които публикуват негови статии, рецензии, критики и научни материали по най-разнообразни теми: „Духовна култура“, „Известия на института за музика

на БАН”, „Музикален преглед” – Ст. Загора, „Църковен Вестник”, „Музикален живот”, „Музикален Вестник”, „Родна песен”, „Българска музика” и гр. Наред с изследванията за автентичността на „Болгарски роспев”, църковното източно пеене и Връзката на фолклора с църковната музика, съществено място заемат публикациите за църковно-певческите школи в България. Тук са включени Рилската певческа школа и нейните представители, Великотърновска, Еленска, Сливенска, Солунска и Охридска школи. Паралелно с това са направени изследвания за църковното пеене и неговата историческа обусловеност в периода на Първото и Второто българско царство, през гръцкото и турското робство, преди Освобождението и след това.

Множество публикации Петър Динев посвещава на конкретни личности с доказани заслуги при утвърждаване на българската духовност, изявени музикоучители и интерпретатори на псалтийно пеене – Живко Павлов, Манаси Поптодоров, Николай Трендафилов, хаджи Ангел Севлиевец,

Петър Сарафов, Тодор Икономов и гр. Подобно изследване е направено за църковните певци от различните епархии през Възраждането, а също и за изявените църковно-хорови диригенти у нас.

Особено ценни и до днес са издадените: „Записки по църковно-богослужебен ред”, „Църковният диригент и светата Литургия”, „За Великопостните и Великденските песнопения”, „За музиката и литургийното пеене”, „Ролята на църковните хорове за развитието и напредъка на хоровото пеене в България”, които съдържат практически съвети и полезни насоки за диригентите на църковни хорове.

Без съмнение Петър Динев е един от изтъкнатите енциклопедични български умове, заслужил още приживе признанието на съвременниците си. Живял в различни исторически епохи, преминал през всякакви житейски превратности, той до смъртта си на 91-годишна възраст упорито пълни чашата със своите изключително разнородни и ценни трудове, с благословията на българския екзарх Йосиф и на Бога.

Марияна Филипова

РЕЛИГИОЗНИЯТ туризъм в България III

ДРАГАЛЕВСКИЯТ МАНАСТИР „СВ. БОГОРОДИЦА ВИТОШКА“ е разположен на 3 километра южно от квартал Драгалевци (на 9 километра от София), в полите на Витоша. Един от най-красивите ни манастири, издигащ се сред букови гори и блъкащ по-точе, недалеч от пътя за Чирни Връх и хижа Алеко и в същото време един от най-лесно достъпните, тъй като

до него се стига по асфалтиран път. А който има желание да походи на чист въздух сред природата, има невероятната възможност да се изкачи пеш от центъра на квартал Драгалевци и да стигне за около половин час до манастира по така наречената „пътешка на Левски“.

Обителта към днешни дни представлява манастирски комплекс, които

Включва църква, жилищни и стопански сгради. Само църквата – еднокорабна, едноапсидна сграда, датираща от 15 век, говори с автентичността си за историята на манастира след неговото възстановяване. Вследствие на османското нашествие по нашите земи и завладяването на София през 1382 г., манастирът е изоставен от монасите.

Драгалевският манастир „Св. Богородица Витошка“ датира от 1345 г., по време на Второто българско царство, и е бил част от групата манастири, възникнали в периода 14–15 век около София, наречени Софийска Света гора. Основан е от цар Иван Александър (1331–1371) и присъства във Витошката златопечатна грамота на цар Иван Шишман (1371–1393). И

гвамата владетели проявявали щедрост към манастира, давайки го с имоти и пари, откъдето бил наречен „царски“.

Легендата за възникването на манастира разказва, че веднъж пастури от село Драгалевци, докато пасели добитъка, намерили икона на Света Богородица в полето. Решили да я занесат в селската църква. Но на другия ден я намерили пак на същото място в полето. Това ги накарало да построят манастира точно на това място, защото това безспорно за мях била Божията повеля. Построили и малка църква, която нарекли в чест на Божията мајка.

Манастирът „Св. Богородица Витошка“ е оживено културно и просветно

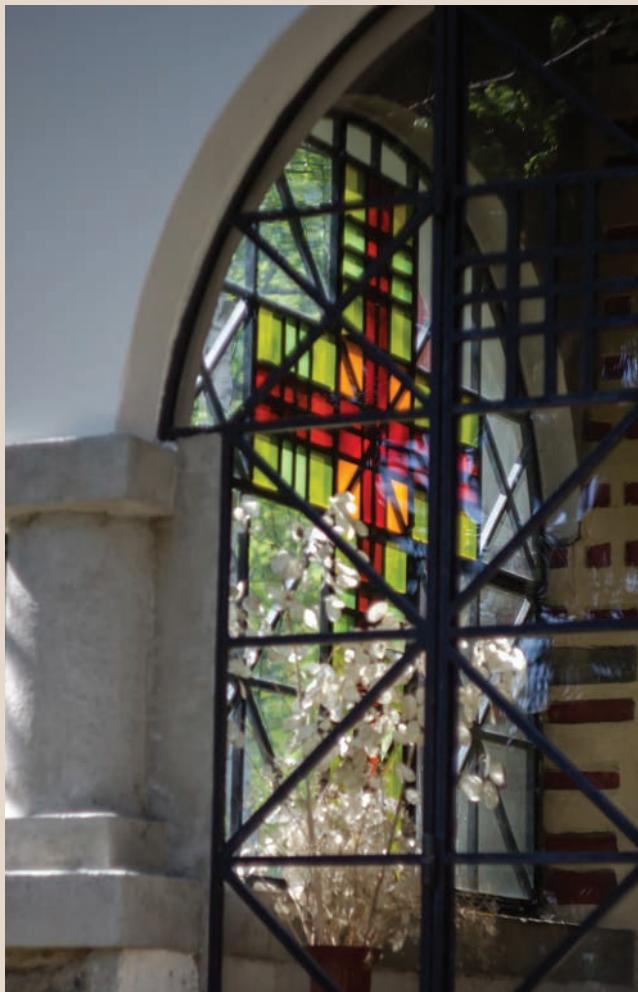
средище за българската книжовност. Тук между 14 и 16 век е центърът на Софийската книжовна школа. Създадени и преписани са множество български, християнски книги. Освен с безценните си стенописи, манастирът е известен и с килийното си училище, помещавало се там по време на турското робство в българските земи.

Драгалевската света обител е била важен център за Националноосвободителното движение на България през 19 век. Била е убежище за дякона Левски в периода 1871-1872 г., за което свидетелства паметна плоча пред манастирската църква. Развивал е революционна дейност, основавайки таен революционен комитет, имал е срещи с отец Генадий, участник в Първата българска легия в Белград през 1862 г. и др.

Манастирът „Св. Богородица Витошка“ също така е известен с ценните си стенописи и с това, че пази мощите на свети Георги Софийски (част от кост на ръката на светеца, съхранявана в обков от злато и сребро). Драгалевската света обител е действащ женски манастир. С природните богатства, които пази около себе си, и с впечатляващото си местоположение е както желана за посещение светиня за вярващи поклонници, така и привлекателна дестинация за туристи. Манастирът

събира множество хора, особено по празнични и почивни дни. Това, разбира се, се случва най-вече на 15 август – храмовия празник на манастира Успение Богородично.

Следващата спирка от нашето пътуване ни насочва отново в близост до София и отново в манастир, основан по време на царуването на цар Иван Александър. Обителта също е част от манастирите в групата на Софийската Света гора.

КРЕМИКОВСКИЯТ МАНАСТИР „СВ. ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ”

е разположен на 3 километра от столичния квартал Кремиковци, в местността Градището, в южните части на Стара планина и на 24 километра североизточно от София.

Манастирът е построен по времето на Второто българско царство, а през 1382 г., по време на османското нашествие край София, той е напълно разрушен. Доста по-късно – след 111 години, е възстановен отново.

Манастирският комплекс се състои главно от две жилищни сгради и две църкви. Църквата „Св. Георги“ е най-старата сграда и домира от края на 15 век. Обновявана е два пъти, първо през 1503 г. и по-късно през 1611 г.. Втората църква „Покров Богородичен“ е била построена през 1907 г. Тя представлява голям и красиб храм, уникатен с майсторски извежните сърворезби и прекрасната икона на „Св. Богородица“. Останалите сгради на Кремиковския манастир, жилищни и стопански, домират от периода 18-19 век. През последните години те са изцяло реставрирани.

Една от най-ценните реликви на Кремиковския манастир е Кремиковското евангелие от 1497 г. То представлява ръкопис, изготвен по поръчка на софийския митрополит Калевит. Съдържа 307 листа и е изписано посредством красиби техники на шрифта. Други ценни реликви от особен интерес са триптихи от 16 век и дървен иконостас от 17 век.

Кремиковският манастир „Св. Георги Победоносец“ разполага и с доста интересни икони като тази на „Христос Вседържител“, датираща от 15 век, иконата на св. Георги на кон, който убива змея, от 1667 г. и др.

Интересен исторически факт за манастира е, че е бил убежище за четирима от Ботевите четници през 1876 г. Един от тях бил Вторият знаменосец на Ботевата чета Димитър Стефанов-Казака. За съжаление, те станали жертвa на предателство и били убити. В знак на признание за са-

можертвата на загиналите четници в името на родината ни, през 1912 г. кремиковчани издигнали паметник в тяхна чест – каменна плоча пред входа на манастира.

Кремиковската свeta обител „Св. Георги Победоносец“ е действащ, девически, много посещаван и гостя добре поддържан манастир. Храмовият празник на манастира е на 6 май, Деня на свети Георги Победоносец

(Гергьовден). Този манастир се смята за един от най-ценните средновековни паметници на културата на Балканския полуостров.

След тази вдъхновяваща и духовно зараждаща спирка също край София, поемаме на по-дълъг път, в посока на Теменен. На 5 километра от Етрополе и на 2 километра от село Рибарица е разположен Етрополският манастир, който е следващата ни спирка.

ЕТРОПОЛСКИЯТ МАНАСТИР

„СВЕТА ТРОИЦА”,

наричан още Варовитец (манастирският храм е изграден от варовиков камък), е разположен в подножието на старопланинския Черни Връх.

Основан е през 1158 г., още през Средновековието. Възникването на манастира се свързва с името на свети Иван Рилски, които се установил в една от пещерите в близка до там местност, преди да се оттегли като отшелник в Рила.

Манастирската църква „Св. Троица“ е завършена през 1858 г. Представлява кръстообразна, трикорабна сграда с 5 купола. От всиче ѝ страни за разположени са параклиси – „Св. Йоан Кръстител“ и „Св. св. Козма и Дамян“. През 1833 г. са построени жилищните сгради на манастира. Впоследствие през годините те са преминали през процес на реставрация.

Етрополският манастир пази редица интересни икони. „Старозаветна Троица“, нарисувана от даскал Недялко през 1598 г., се смята за една от най-ценните икони на манастира. „Христос Вседържател“, „Йоан Кръстител с Жития“ и „Богородица с пророки“ са други реликви от манастирското „съкровище“. Български светци като Иван Рилски, Прохор Пчински и други, са изобразени и увековечени също на икони в Етрополския манастир.

Манастирът е известен и с културно-просветната си и революционна дейност в миналото. Той е вторият по значение и мощ

книжовен и просветен център в българските земи в периода 16-17 век след Рилския манастир. Тук възниква и се развива прочутата Емрополска калиграфско-художествена книжовна школа. Емрополският манастир „Света Троица“ също наведнъж е посещаван от Апостола на свободата Васил Левски. Запазено до днес е и негово скрибалище в обителта, пригответо му от Хрисант.

Емрополският манастир е действащ и поддържан манастир, изграден на чудесно планинско място. На 180 м под манастира има водонад, носещ също названието „Варовитец“. Манастирът предлага отлични условия за почивка, както и стаи за нощувка. Но нашият маршрут все още не спира до тук...

Продължаваме към Пловдив и към Втория по големина български манастир след Рилския. На 25 километра от Пловдив и на 7 километра южно от Асеновград се намира село Бачково, където пристигаме, за да посетим следващата цел от нашето пътуване...

БАЧКОВСКИЯТ СТАВРОПИГИАЛЕН МАНАСТИР „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“.

Манастирът е построен през 1083 г. Тоѝ разполага с три църкви, една основна – „Св. Богородица“ и две по-малки църкви – „Св. Архангели“, построена в периода 12-13 век, и „Св. Никола“, изградена между 1834 г. и 1837 г. Манастирският храм „Св. Богородица“ е построен през 1604 г. Изграден е върху основите на първоначалната Бакурианова църква. Иконостасът в църквата датира от 17 век и това го прави един от най-ранните по българските земи. В църквите има запазени стенописи от 1841 г., изографисани от известния наш майстор Захари Зограф. Тук тоѝ за първи път прави свой стенописен портрет. „Страшният съд“ е композиция, която също заслужава голямо внимание. Единствена по рода си е чудотворната икона на Пресвета Богородица, молитвата на множеството вярващи пред нея е помогнала те да получат изцеление, на много бездетни девойки – га се сдобият с бебе.

Единствената сграда, запазена в своя автентичен и първоначален облик е Костницата. Тя е позиционирана на 300 метра източно от централния комплекс на Бачковския манастир и представлява груметажна еднокорабна църква-гробница, гатираща приблизително от периода 11-12 век. Костницата на Бачковския манастир е уникален както християнски, така и исторически обект, неповторим със своите старинни стенописи, които са едни от най-ценните произведения

на православното изкуство, датиращи от 11-12 век. В Бачковския манастир са съхранени и уникални произведения на приложните изкуства, част от които и понастоящем се пазят в манастирския музей, а други се помещават в църковния историко-археологически музей в град София. 103 ръкописа и 252 старопечатни книги са открити в манастира през 30-те години на 20 век. В Бачковската обител има и килийно училище, датиращо от 11 век. Тук е била развивана актив-

на книжовна и религиозна дейност от св. Патриарх Евтимий и учениците му в края на 14 век, където той е бил изпратен като заточеник.

Храмовият празник на манастира „Успение Богородично“ е 15 август

и благодарение на богатата му история, живописното му местоположение сред хълмовете на Родопите и внушителните му размери, той е един от най-посещаваните манастири в България.

Първа Балканска конференция: НАУКА, МЕДИЦИНА И ДУХОВНОСТ

На 25-28 април 2013 г. в София се провежда Първата Балканска конференция „Наука, медицина и духовност“. Нейният основен организатор е българският клон на Международната организация на медиите-християни (МОМХ) с председател доц. Любка Танчева. Конференцията е реализация на стремежа да се разширят миналогодишните граници, когато участниците бяха главно от България. Тази година участваха делегати от балканските страни, както и от Израел, Южна Корея, Япония, Холандия и др. Неслучайно тя се провежда в навечерието на Великден.

Като част от Европа България има многовековно християнско наследство и тази здрава основа дава добри възможности за развитие на служението у нас, както и възможността то да бъде споделено и в другите балкански страни.

Целта на Конференцията беше да се срещнат професионалисти от различни области на медицинската наука и практика, мотивирани да започнат работа заедно в общи съвременни проекти (изследователски, медицински, социални и др.), както и в практични мисии на Балканите. Бяха поканени медицински лица, изследователи в медико-биологичната област, студенти и докторанти с обща вяра, и етика, основани на Библията, от различни християнски изповедания.

Християнските специалисти с Висок професионализъм от Балканите потвърдиха волята си да упражняват своята активна позиция в обществото. Възможността те да обменят помежду си и да координират своите практични знания, опитности и умения ще ги мотивира да служат по-ефективно в своите страни. Те изразиха вярата си, че ще бъдат инициирани нови проекти и мисии, които ще трансформират съвременните общества на Балканите.

Програмата на конференцията беше насыщена с пленарни доклади в БАН и презентации на скорошни случаи на изцеление от практиката на лекувящи медицински лица. Говорители бяха проф. Дечко Свиленов, доц. Любка Танчева, г-р Кирил Свиленов, г-р Алвин Хванг и Хийсун Ли (Ю. Корея), г-р Даниел Розен (Израел), Сара Ким (Турция), г-р Б. Вахе (Армения), Иван Хазърбасанов, Максим Асенов и др. По време на конференцията бяха представени значими християнски служения и мисии в областта на медицината и науката, както и Кръгла маса за бъдещи съвременни инициативи на Балканите, мисии и проекти.

МИСИЯ ПЪЛНОТО ИЗЦЕЛЕНИЕ НА ЧОВЕКА

Камо духовно същество, човек се нуждае не само от физическо, но и от истинско духовно лечение. Макар ограничен и несъвършен, човешкият живот отразява в себе си Божия образ (*Imago Dei*). Затова той е скъпоценен и уникален и заслужава да се борим за него до края – както със средствата на съвременната наука и медицина, така и с молитва до пълното му изцеление – на физическо, духовно и душевно ниво.

Конференцията дава широка платформа за свободно общение между специалисти от различни области на медицинската наука и практика, както и до съвместни проекти в страната и чужбина. Освен християнско милосърдие, саможертва и професионализъм, съвместният труд може да даде добър пример за подражание на по-младите. Общите усилия, отговорност, Вяра и компетентност се отнасят не само до известните, възможни и лечими случаи, но те се простират и извън тях – отнасящи се за невъзможните, безнадеждните и нелечимите за съвременната медицина заболявания.

Разработването на съвместни проекти, основани на християнската иден-

тичност и наследство, от една страна, и на отличен професионализъм, от друга, биха били добра алтернатива на прилаганите и в нашето общество окултни методи на лечение, обучение и възпитание, каквито са йога, Ню Ейдж, източна медитация. За съжаление тяхното навлизане е доста изпреварващо до момента – не само в учебни, спортни и здравни заведения, но вече и в детски градини.

Тъжно е, че това се случва в една традиционно християнска държава с хилядолетна история и с духовна мисия в миналото към славянския свят.

Вярваме, че разбирането ни относно съвременните научни теории ще бъде променено след обсъждане на докладваните случаи. Конференцията ни помогна да осъзнаем колко важна за Божието Царство е длъжността на Вярващите, работещи в научно-изследователската и в медико-биологичната сфера.

Свидетели сме напоследък и на бездуховното отношение у нас към болния, особено при третирането на някои нелечимо болни, на инвалиди и възрастни хора, нуждаещи се не само от физически грижи. Проблемите, свързани с медицинската етика, евтаназията, абORTA и др., са изключително важни в съвременното общество и те все още чакат своите отговори.

Фондация „Покров Богородичен” Издателство „Омофор”

София 1330, ул. „Младежка искра” 3
тел.: (02) 987 16 55
e-mail: omophor@gmail.com
www.pravoslavie.bg
www.omophor.com

* * *

Книжарница

<http://shop.pravoslavie.bg>
e-mail: bookstore@pravoslavie.bg

* * *

Електронни издания

<http://ebooks.pravoslavie.bg> e-mail:
ebooks@pravoslavie.bg

pravoslavie . bg

